ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ISBN 974-88598-7-8

เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงิน
บริษัทจดทะเบียน

เจ้าของลิขสิทธิ์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ราคา 85 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 3	*มิถุนายน 2545*	*10,000 เล่ม*
พิมพ์ครั้งที่ 2	*เมษายน 2545*	*4,000 เล่ม*
พิมพ์ครั้งที่ 1	*สิงหาคม 2544*	*2,000 เล่ม*

จัดทำโดย ส่วนสิ่งพิมพ์ ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำนำ

การลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนใดก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ลงทุนจะต้องศึกษาวิเคราะห์และติดตามข้อมูลของบริษัทนั้นให้ดีก่อนตัดสินใจลงทุนทุกครั้ง เพื่อให้การลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ ข้อมูลงบการเงิน เป็นหนึ่งในข้อมูลสำคัญที่สะท้อนถึงฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทจดทะเบียน และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้ลงทุนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์ โดยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลปัจจัยพื้นฐาน เพื่อจะสามารถพิจารณาและตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีหลักการและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากงบการเงินและรายงานแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งหลายท่านอาจคิดว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงินเป็นเรื่องที่ยากต่อความเข้าใจ แต่หากท่านได้เริ่มทำความเข้าใจกันตั้งแต่ตอนนี้ก็คงจะไม่สายเกินไป ดังนั้น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงสนับสนุนให้มีการจัดทำหนังสือ “**เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน**” ขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคเบื้องต้นในการวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทจดทะเบียน เพื่อให้ผู้ลงทุนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและความหมายของงบการเงิน ประเภทและข้อมูลต่าง ๆ ในงบการเงิน ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงิน รูปแบบและเทคนิคการวิเคราะห์งบการเงิน หลักเกณฑ์การจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน รวมถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการติดตามค้นคว้าศึกษาในเรื่องดังกล่าว

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงิน เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์และการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ สำหรับผู้ลงทุนและผู้สนใจทั่วไป

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สอบถามเพิ่มเติม : ส่วนสิ่งพิมพ์ ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
โทรศัพท์ 0-2229-2038-41 โทรสาร 0-2359-1005-6

สารบัญ

หน้า

- **หมวดที่ 1 ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทจดทะเบียน** 2-19

ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงิน 2

ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน 5

ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ 5

ประเภทของงบการเงินที่ผู้ลงทุนควรรู้จัก 7

หลักเกณฑ์การจัดทำและเปิดเผยงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน 9

แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษางบการเงินของบริษัทจดทะเบียน 13

บทสรุป 17

- **หมวดที่ 2 ประเภทของงบการเงิน** 20-55

งบดุล (Balance Sheet) 20

ความหมายและลักษณะโครงสร้างของงบดุล 20

รายการสำคัญและข้อควรสังเกตในงบดุลที่ผู้ลงทุนควรทราบ 21

ประโยชน์และแนวทางในการประยุกต์ใช้งบดุลเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน 34

งบกำไรขาดทุน (Profit & Loss) 37

ความหมายและโครงสร้างของงบกำไรขาดทุน 37

ความสัมพันธ์ระหว่างงบกำไรขาดทุนและงบดุล 38

องค์ประกอบสำคัญและข้อควรสังเกตในงบกำไรขาดทุน 39

ประโยชน์และแนวทางการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุน 47

สารบัญ

หน้า

งบกระแสเงินสด (Cash Flow) 49

ความหมายและโครงสร้างของงบกระแสเงินสด 49

การอ่านและวิเคราะห์งบกระแสเงินสด 51

บทสรุป 54

- **หมวดที่ 3 การวิเคราะห์งบการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์** 56-82

รูปแบบของการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อใช้ตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ 56

การวิเคราะห์งบการเงินด้วยอัตราส่วนทางการเงิน 58

การแบ่งประเภทของอัตราส่วนทางการเงิน 60

ข้อจำกัดในการใช้อัตราส่วนทางการเงิน 69

ตัวอย่างกรณีศึกษาการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อการลงทุนในหลักทรัพย์ 70

ตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับงบดุล 73

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกำไรขาดทุน 76

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกระแสเงินสด 79

บทสรุป 81

- **ศัพท์ที่ควรทราบ** 83

- **บรรณานุกรม** 86

หมวดที่ 1

ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทจดทะเบียน

- **ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงิน**

ผู้ลงทุนบางคนที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือตลาดหุ้นไทย รวมทั้งตัวคุณเอง อาจจะคิดว่า แค่ติดตามดูพฤติกรรมราคาหุ้นให้ใกล้ชิดเพียงอย่างเดียว ก็สามารถทำให้ได้กำไรจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว ทำไมจะต้องมารู้เรื่องเกี่ยวกับงบการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งดูจะเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ยุ่งยาก พิจารณามาก ๆ อาจจะทำให้คุณพลาดโอกาสได้กำไรน้อยไปอีก

แต่ในภาวะที่เศรษฐกิจไทยชะลอตัวในช่วงปี พ.ศ. 2539 ส่งผลให้ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวลดลงมาอย่างต่อเนื่องนั้น เชื่อแน่ว่าผู้ลงทุนที่ลงทุนบนข้อมูลพื้นฐานของบริษัท จากการพิจารณาวิเคราะห์งบการเงินประกอบการตัดสินใจลงทุน จะเกิดความเสี่ยงน้อยกว่าผู้ลงทุนประเภทที่ซื้อตามราคาหุ้นขึ้นลงเพียงอย่างเดียวแน่นอน

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ก็ไม่ได้มุ่งเน้นให้คุณหันมาพิจารณาเฉพาะงบการเงินเพียงอย่างเดียวในการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากมีปัจจัยหลายตัวเป็นตัวกำหนดราคาของหลักทรัพย์ งบการเงินก็เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งคุณควรจะให้ความสนใจและทำความรู้จักบ้าง คุณอาจจะไม่เคยรู้เลยว่า ทำไมผู้ลงทุนบางคนจึงสามารถหาโอกาสทำกำไรอย่างมากมายได้จากการลงทุนในบริษัทที่มีผลประกอบการขาดทุน ขณะที่

บางคนขาดทุนจากการลงทุนในบริษัทที่มีการทำกำไรสูง ๆ สิ่งเหล่านี้คุณ สามารถหาคำตอบได้จากงบการเงินและการวิเคราะห์งบการเงินนั่นเอง ซึ่งจริง ๆ แล้วก็ไม่ได้ยุ่งยากเกินความสามารถของคุณ และยังเป็นตัวสร้างโอกาสทำกำไรจากการลงทุนในหลักทรัพย์ ขณะเดียวกันก็เป็นการลดความเสี่ยงจากการขาดทุนด้วย

ดังนั้น สิ่งที่คุณจะได้จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ ก็คือ คุณจะได้รู้จักงบการเงินว่ามีหน้าตาเป็นอย่างไรในเบื้องต้น คุณจะสามารถอ่านรายงานและเข้าใจภาษาของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ สามารถตีความจากตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินบ้าง ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์กับคุณในการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์อย่างแน่นอน

และหากจะพูดต่อไปถึงการลงทุนในหลักทรัพย์แล้วสิ่งที่คุณสนใจอยากรู้มากที่สุด คงหนีไม่พ้นคำถามที่ว่าควรจะเลือกซื้อหุ้นตัวไหนดี จะพิจารณาเลือกซื้อหุ้นจากหลักเกณฑ์อย่างไร และระดับราคาใดที่น่าลงทุน การที่คุณจะตอบคำถามเหล่านี้ได้ ต้องรู้ก่อนว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดราคาหุ้น ซึ่งตามทฤษฎีแล้ว แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยที่เราต้องพิจารณา คือ

1. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental Analysis) หมายถึง การพิจารณาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานของบริษัททั้งปัจจัยภายใน เช่น ความสามารถในการก่อให้เกิดรายได้และกำไรของบริษัท ภาระหนี้สินของบริษัท โดยคุณสามารถพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข ได้แก่ งบการเงิน และข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ เช่น ประวัติผู้บริหารของบริษัท ส่วนแบ่งทางการตลาด โครงการในอนาคต รวมทั้งปัจจัยภายนอก เช่น ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง ภาวะอุตสาหกรรม ราคาน้ำมัน อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยจากต่างประเทศ เพื่อนำมาประมาณการงบการเงินและหามูลค่าหรือราคาที่แท้จริงของตัวหุ้น สิ่งเหล่านี้

ส่วนใหญ่แล้วจะมีนักวิเคราะห์เป็นคนทำรายงานให้คุณได้ทราบ เพียงแต่คุณต้องสามารถอ่านรายงานให้เข้าใจจึงจะมีประโยชน์

2. การวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์พฤติกรรมราคาหุ้นในอดีต โดยใช้หลักทางสถิติและการวิเคราะห์ความต้องการซื้อและความต้องการขายของหุ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แล้วนำมาคาดการณ์ราคาหุ้นในอนาคตและจังหวะการลงทุนซื้อขายหุ้นที่เหมาะสม โดยเชื่อว่าแนวโน้มของราคาหลักทรัพย์จะหมุนเวียนกลับมาเป็นอย่างที่เคยเป็นในอนาคตอีก

คุณจะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน เรามีทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางเทคนิคกันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานเพื่อพิสูจน์ผลการวิเคราะห์ เพราะต้องรอให้ปัจจัยพื้นฐานที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ว่าจะกระทบกับผลการดำเนินงานของธุรกิจและราคาหุ้นเกิดขึ้นก่อน การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานจึงเหมาะกับผู้ลงทุนระยะกลางและระยะยาวที่ต้องการกำไรทั้งจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ (Capital Gain) และเงินปันผล (Dividend) ขณะที่ผู้ลงทุนระยะสั้นที่ซื้อขายเร็วเพื่อหวังกำไรจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ มักจะเน้นที่การวิเคราะห์ทางเทคนิคมากกว่า อย่างไรก็ตามผู้ลงทุนส่วนใหญ่ จะวิเคราะห์ทั้ง 2 ด้านประกอบกัน ซึ่งถ้าความคิดเห็นของการวิเคราะห์ทั้ง 2 ด้าน เห็นว่าน่าซื้อลงทุน ก็เป็นการยืนยันได้ว่าหุ้นตัวนั้นน่าสนใจลงทุนจริง ๆ

คุณจะเห็นว่าการวิเคราะห์งบการเงินเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นตัวกำหนดราคาของหลักทรัพย์ และยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นตัวกำหนดราคาหลักทรัพย์ซึ่งคุณต้องนำมาพิจารณาประกอบกันอีกก่อนตัดสินใจลงทุน

- **ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน**

งบการเงิน หมายถึง รายงานผลประกอบการทางการเงินของบริษัท ซึ่งจัดทำขึ้นตามวิธีการบัญชี โดยเป็นการรายงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ อาจจะเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 12 เดือน

การวิเคราะห์งบการเงิน เป็นการใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทโดยพิจารณาจากงบการเงิน ให้ทราบถึงฐานะและความมั่นคงของบริษัทนั้น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน

- **ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์**

การลงทุนในหุ้นสามัญใดก็ตามเป็นการลงทุนที่คุณคาดหวังว่าจะได้ผลตอบแทนกลับมาในอนาคต ทั้งในรูปของเงินปันผล (Dividend) และกำไรจากการขายหลักทรัพย์ (Capital Gain) ดังนั้น การตัดสินใจลงทุน ณ วันนี้ จึงเป็นการมองอนาคตของบริษัทที่คุณจะลงทุน โดยคาดว่าระดับราคาหุ้นของบริษัทนั้น ๆ จะเพิ่มสูงขึ้น

ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนไหวของราคาหุ้น คือ ผลประกอบการของบริษัท ยิ่งบริษัทมีความสามารถในการทำกำไรสูง โอกาสที่ราคาหุ้นจะเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นก็สูงตามไปด้วย ดังนั้น การวิเคราะห์งบการเงินในอดีตของบริษัทจึงนับเป็นข้อมูลพื้นฐานให้คุณใช้มองแนวโน้มการทำกำไรในอนาคตของบริษัทนั้นๆว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทำให้การตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของคุณเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้องแม่นยำขึ้น

สิ่งที่คุณจะได้ประโยชน์จากงบการเงิน ได้แก่

- คุณจะทราบว่าบริษัทที่คุณจะลงทุนมีความสามารถในการทำกำไรในอดีตเป็นอย่างไร ในอนาคตมีแนวโน้มจะทำกำไรได้มากขึ้นหรือไม่ คุณต้องเข้าใจก่อนว่าการที่คุณลงทุนซื้อหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นสามัญนั้น เปรียบเสมือนว่าคุณเป็นเจ้าของกิจการคนหนึ่งที่จะต้องรับทั้งกำไรและขาดทุนของกิจการ ดังนั้นคุณจึงต้องใส่ใจกับการทำกำไรของธุรกิจด้วย ซึ่งนั่นก็หมายถึงผลตอบแทน ที่คุณจะได้รับนั่นเอง

- คุณจะได้ทราบว่าบริษัทมีปัญหาทางการเงินหรือไม่ มีภาระหนี้สินที่คุณอาจจะต้องเข้าไปร่วมรับภาระความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน คุณรับได้หรือไม่ถ้ากิจการมีอันต้องล้มเลิกไป ทรัพย์สินที่มีอยู่นั้น เจ้าของกิจการต้องใช้คืนเจ้าหนี้ทั้งหมดก่อนจึงจะได้รับส่วนของเจ้าของคืน ซึ่งบางครั้งทรัพย์สินที่มีอยู่หลังจากจ่ายคืนเจ้าหนี้อาจจะไม่พอจ่ายคืนส่วนของเจ้าของเลยก็เป็นได้ คือเป็นการรับรู้ความเสี่ยงที่จะไม่ได้ผลตอบแทนอย่างที่คุณคาดหวัง

- คุณจะได้ทราบเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของบริษัท เช่น ลูกหนี้ของบริษัทมีคุณภาพหรือไม่ มีการชำระหนี้ตามปกติหรือล่าช้า ถ้ามีความล่าช้า บริษัทได้หาแนวทางในการแก้ไขหรือเปล่า หรือการบริหารสินค้าคงคลัง บริษัทสต็อคสินค้ามากเกินความจำเป็นหรือไม่ เพราะอาจทำให้เกิดเงินทุนจม แต่ถ้าสินค้าเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็ว ธุรกิจก็จะ

มีเงินหมุนเวียนไปหาผลประโยชน์ได้เร็ว ถือว่ามีประสิทธิภาพ การบริหารสินทรัพย์ที่ขาดประสิทธิภาพจะทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจนอาจจะต้องปิดกิจการได้ แม้ว่าจะยังสามารถทำกำไรก็ตาม โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นมาหมุนเวียน อย่างเช่น การงดปล่อยเงินกู้ของธนาคารในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์งบการเงิน คุณควรจะคำนึงด้วยว่างบการเงินเป็นผลประกอบการของธุรกิจที่เกิดขึ้นในอดีต ผลประกอบการในอดีตที่ดีอาจจะไม่ดีในอนาคตก็ได้ ในขณะที่บริษัทที่มีผลประกอบการในอดีตไม่ดี ในอนาคตผลประกอบการอาจจะฟื้นตัวดีขึ้นอย่างมากก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกที่ส่งผลกระทบกับผลประกอบการของบริษัท ซึ่งคุณต้องคำนึงถึงประกอบกันไปด้วย สิ่งที่คุณควรจะตระหนักอีกอย่างหนึ่งก็คือ หากคุณพบว่าธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจจะกระทบผลประกอบการ แม้ว่าในขณะนั้นจะมีการทำกำไรอย่างมากมายก็ตาม อย่างเช่น มีการก่อหนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ คุณควรจะพึงระวังว่าบริษัทอาจจะเกิดปัญหาการชำระหนี้ในอนาคตก็ได้ สรุปได้ว่า การตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ คุณจะต้องมองอนาคตมากกว่าอดีตกับปัจจุบันนั่นเอง

- **ประเภทของงบการเงินที่ผู้ลงทุนควรรู้จัก**

งบการเงินของบริษัทจดทะเบียนที่คุณเห็นในรายงานประจำปี หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือตามสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ของตลาดหลักทรัพย์ เช่น Internet ระบบ R-SIMS, ระบบ I-SIMS ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

1. งบดุล เป็นงบที่แสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงินของบริษัท ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งอาจจะเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 1 ปี โดยบอกว่า ณ วันนี้ บริษัทมีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนหรือส่วนของผู้ถือหุ้น อยู่เท่าไร

เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อเทียบกับปีก่อน

2. งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่บอกคุณว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานสำหรับช่วงเวลาหนึ่ง เช่น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 1 ปี ว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานกำไรหรือขาดทุนในช่วงเวลานั้น ซึ่งงบกำไรขาดทุนจะประกอบด้วยรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ ต้นทุนขาย และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ข้อน่าสังเกตคือ งบกำไรขาดทุนจะต่างจากงบดุลตรงที่เป็นรายการที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น รายการขายจะแสดงเป็นยอดสะสมในช่วง 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 1 ปี ขณะที่งบดุลเป็นรายการที่มีอยู่ ณ วันนั้น

3. งบกระแสเงินสดหรืองบแสดงที่มาและใช้ไปของเงินทุนหรืองบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน จะเป็นการนำรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนที่เป็นเงินสดมาแสดงเปรียบเทียบ ณ วันสิ้นรอบบัญชีปีปัจจุบันกับปีที่ผ่านมาว่ามีแหล่งที่ได้มาและใช้ไปของเงินสดจากที่ใด มีเงินสดคงเหลือจริง ๆ จากการดำเนินงานหรือไม่ เพื่อดูสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ

4. หมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นรายงานต่อท้ายงบการเงิน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่คุณควรให้ความสนใจ เพราะจะบอกข้อมูลเพิ่มเติมที่มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์งบการเงิน กล่าวคือ ทำให้ทราบว่างบการเงินนั้นใช้นโยบายและหลักเกณฑ์อย่างไรในการจัดทำ เช่น บอกวิธีการคิดต้นทุนสินค้า การคิดค่าเสื่อมราคา และเกณฑ์การรับรู้รายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังบอกถึงเงื่อนไข ข้อติดขัดและกรณีพิเศษบางประการ เช่น วิธีการบันทึกการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน การแจกแจงภาระหนี้สิน และภาระผูกพันต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น หมายเหตุประกอบงบการเงินจึงเป็นการขยายความเข้าใจในวิธีการบันทึกบัญชีในงบการเงิน เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการบันทึกบัญชีมีหลายวิธีแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของประเภทธุรกิจ ทำให้แต่ละบริษัทมีความแตกต่างในการลงบัญชี หรือแม้แต่บริษัทเดียวกันแต่ต่างช่วงเวลากันก็อาจจะใช้

วิธีการลงบัญชีที่แตกต่างกันได้ สิ่งสำคัญก็คือ คุณต้องรู้ว่าการใช้วิธีการลงบัญชีที่แตกต่างกันจะมีผลกระทบกับกำไรของบริษัทอย่างไร มีการแอบซ่อนหรือสร้างภาพลวงตาโดยใช้หลักเกณฑ์การบันทึกบัญชีที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งเราจะได้คุยกันในรายละเอียดของงบการเงินแต่ละประเภทต่อไปในหมวดที่ 2

- **หลักเกณฑ์การจัดทำและเปิดเผยงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน**

เนื่องจากงบการเงินเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ดังนั้น เพื่อให้ผู้ลงทุนมีข้อมูลที่เพียงพอและถูกต้อง ตลอดจนได้รับทราบข้อมูลโดยทั่วถึง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน รวมทั้งการจัดส่งงบการเงินและรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน มายังสำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนถือปฏิบัติ ดังนี้

♣ *การจัดทำงบการเงิน*

สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนจะต้องจัดทำและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินทั้งรายไตรมาสและประจำงวดการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการบัญชีฯ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเปรียบเทียบกันได้ และในกรณีที่การจัดทำหรือเปิดเผยข้อมูลในเรื่องใดยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีไทยครอบคลุมถึงอนุโลมให้ใช้มาตรฐานการบัญชีของ International Accounting Standards Committee (IASC) หรือ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) หรือ Financial Accounting Standards Board (FASB) แทน ทั้งนี้ บริษัทจดทะเบียนจะต้องระบุรายการและนโยบายการบัญชีที่ใช้ปฏิบัติสำหรับการบันทึกบัญชีรายการนั้น พร้อมชี้แจงว่านโยบายการบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีใด

บริษัทจดทะเบียนจะต้องจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนด พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานในงวดเดียวกันของปีก่อน และในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนมีบริษัทย่อย ให้จัดทำงบการเงินรวมเป็นการเพิ่มเติมด้วย หรือในกรณีที่มีรายการพิเศษหรือรายการที่เปลี่ยนแปลงผิดปกติเกิดขึ้น เช่น มีรายการที่เกี่ยวโยงกัน หรือมีกำไรหรือขาดทุนเปลี่ยนแปลงจากงวดเดียวกันของปีก่อนมากกว่าร้อยละ 20 เป็นต้น บริษัทจดทะเบียนจะต้องแจ้งรายการดังกล่าวต่อตลาดหลักทรัพย์พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลประกอบด้วย

✤ *หมายเหตุประกอบงบการเงิน*

นอกจากการจัดทำงบการเงินแล้ว บริษัทจดทะเบียนยังต้องเปิดเผยรายละเอียดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินเพิ่มเติมไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ลงทุนและผู้ใช้งบการเงิน โดยต้องเปิดเผยรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- การลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม และบริษัทอื่น
- รายการบัญชีระหว่างกันของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยกับบริษัทใหญ่ บริษัทร่วม ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว
- เหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงิน
- ภาระผูกพันและหนี้สินที่อาจเกิดในภายหน้า
- การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีในระหว่างงวด
- ในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนมีบริษัทย่อย และไม่ได้นำบริษัทย่อยใดมารวมในงบการเงินรวม ต้องชี้แจงเหตุผลถึงการไม่นำมารวม และเปิดเผยผลกระทบและงบการเงินของบริษัทย่อยดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทหรืองบการเงินรวม แล้วแต่กรณี

- ในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนเป็นสถาบันการเงิน ให้เปิดเผยรายละเอียดสินทรัพย์ของบริษัทที่เข้าเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์แต่ละชั้นไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย โดยให้ใช้เกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนนั้น
- รายการใด ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหลักทรัพย์ หรือต่อการตัดสินใจลงทุนหรือการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์

♣ *การจัดส่งงบการเงินและรายงานของบริษัทจดทะเบียน*

สำหรับระยะเวลาของการจัดส่งงบการเงิน และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนแต่ละประเภทนั้น กำหนดไว้ดังนี้

1. งบการเงินรายไตรมาส ที่ผู้สอบบัญชีได้สอบทานแล้ว ให้นำส่งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน 45 วัน นับแต่วันสุดท้ายของแต่ละไตรมาส

2. งบการเงินประจำงวดการบัญชี ที่ผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและแสดงความเห็นแล้ว ให้นำส่งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน 3 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี หรือภายใน 60 วัน นับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี ในกรณีที่บริษัทไม่นำส่งงบการเงินรายไตรมาส

3. แบบแสดงรายการเปิดเผยข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ให้นำส่งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน 3 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี

4. รายงานประจำปี ที่เสนอต่อผู้ถือหุ้น ให้นำส่งต่อผู้ถือหุ้นทุกรายภายใน 110 วัน นับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี พร้อมหนังสือนัดประชุมสามัญประจำปี และนำส่งสำเนารายงานและหนังสือนัดประชุมดังกล่าวต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ภายในวันทำการถัดจากวันที่ส่งให้ผู้ถือหุ้น

นอกเหนือจากการนำส่งงบการเงินและรายงานตามข้อ 1-3 ที่เป็นเอกสารฉบับจริงต่อสำนักงาน ก.ล.ต. แล้ว บริษัทจดทะเบียนยังจะต้องนำส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวให้ตลาดหลักทรัพย์ทราบ พร้อมทั้งนำส่งข้อมูลดังกล่าวในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ ELCID (Electronic Listed Company Information Disclosure) ของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งระบบดังกล่าวจะช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนไปยังผู้ลงทุนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และแพร่หลายยิ่งขึ้น ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนจะถูกเผยแพร่ต่อไปยังผู้ลงทุนโดยผ่านอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งระบบบริการข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ งบการเงินและรายงานที่บริษัทจดทะเบียนนำส่งทั้งในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนตรงกันทุกประการ

♣ *การขอผ่อนผันการส่งงบการเงิน และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน*

กรณีมีเหตุจำเป็นและสมควรทำให้บริษัทจดทะเบียนไม่สามารถส่งงบการเงินและรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานภายในระยะเวลาที่กำหนด บริษัทจดทะเบียนอาจมีหนังสือขอผ่อนผันการส่งงบการเงินหรือรายงานดังกล่าวต่อสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นการล่วงหน้าก่อนครบระยะเวลาดังกล่าว พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในการขอผ่อนผัน และแจ้งกำหนดระยะเวลาที่จะจัดส่งงบการเงินหรือรายงานนั้น

กรณีที่ครบกำหนดระยะเวลาแล้ว แต่บริษัทจดทะเบียนยังไม่นำส่งงบการเงินหรือรายงาน ทั้งในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ ELCID ตลาดหลักทรัพย์จะขึ้นเครื่องหมายบนกระดานหลักทรัพย์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ลงทุน ดังนี้

- NP (Notice Pending) แสดงว่าอยู่ในระหว่างรอข้อมูลจากบริษัท

โดยจะขึ้นเครื่องหมายในวันทำการถัดจากวันครบกำหนดนำส่งข้อมูล

- NR (Notice Receive) แสดงว่าได้รับข้อมูลจากบริษัทแล้ว โดยจะขึ้นเครื่องหมายในวันที่บริษัทนำส่งงบการเงินและรายงานตามมาภายหลังการขึ้นเครื่องหมาย NP
- SP (Suspension) แสดงว่าห้ามการซื้อขายหลักทรัพย์ ในกรณีที่บริษัทยังไม่นำส่งงบการเงินและรายงานเกินกว่า 5 วันทำการภายหลังการขึ้นเครื่องหมาย NP หรือนำส่งงบการเงินและรายงานล่าช้าติดต่อกันเป็นครั้งที่ 3

- **แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษางบการเงินของบริษัทจดทะเบียน**

แหล่งข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คุณได้รับข้อมูลที่ต้องการมาใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน และหากคุณมีข้อมูลที่ดีครบถ้วนและมากเพียงพอ ก็จะช่วยให้คุณสามารถวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของบริษัทที่คุณสนใจจะลงทุนได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยที่บริษัทจดทะเบียนเป็นผู้จัดทำข้อมูลงบการเงินในเชิงตัวเลข และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน เพื่อนำส่งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น แหล่งข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนที่คุณสามารถหาข้อมูลได้ ทั้งในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างครบถ้วน ก็คือ สำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์นั่นเอง โดยคุณสามารถค้นหาข้อมูลได้จากห้องสมุดของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่เปิดให้บริการทุกวันทำการ หรือทางอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่ http://www.sec.or.th

อีกทั้งยังสามารถศึกษาและค้นหาข้อมูลได้อย่างสะดวกและครบถ้วนจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ตลาดหลักทรัพย์ได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้บริการแก่ผู้ลงทุน ผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจหลักทรัพย์ และผู้สนใจทั่วไป ดังนี้

1. **อินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์** ที่ http://www.set.or.th ซึ่งมีการเผยแพร่ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในหลักทรัพย์ เพื่อให้ผู้ลงทุนใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างครบถ้วน ได้แก่

■ ข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน ทั้งรายหลักทรัพย์และภาพรวมการซื้อขาย ความเคลื่อนไหวของดัชนีราคาหุ้นพร้อมกราฟประกอบ เป็นต้น

■ ข้อมูลบริษัทจดทะเบียน ได้แก่ ข้อมูลโดยทั่วไปและการดำเนินธุรกิจของบริษัท งบการเงินและข้อมูลสถิติสำคัญทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ปฏิทินหลักทรัพย์ รวมทั้งการขึ้นเครื่องหมายสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทุน การจ่ายเงินปันผล การจ่ายดอกเบี้ย เป็นต้น

■ ข่าวบริษัทจดทะเบียนและตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียน ข่าวสารและพัฒนาการใหม่ ๆ ที่สำคัญของตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

■ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ วัตถุประสงค์และประวัติความเป็นมา ระบบการดำเนินงานหลัก ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

■ ข้อมูลบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นบริษัทสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์หรือโบรกเกอร์ ได้แก่ รายชื่อและที่อยู่ ข้อมูลโดยทั่วไป สาขาต่าง ๆ จำแนกตามเขตภูมิภาค เป็นต้น

■ สาระน่ารู้สำหรับผู้ลงทุน ได้แก่ ขั้นตอนและวิธีการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุน คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน มาตรการคุ้มครองผู้ลงทุน ตลอดจนการให้บริการข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

2. ระบบบริการข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ (The SET Information Management System)

เป็นระบบบริการข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากระบบฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ที่รวบรวมข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ ข้อมูลข่าวสาร และงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนไว้อย่างสมบูรณ์แบบ โดยข้อมูลงบการเงินที่แสดงในระบบบริการข้อมูลฯ มีทั้งงบการเงินเดี่ยว (Company) และ งบการเงินรวม (Consolidated) ของแต่ละบริษัท เป็นรายไตรมาส ราย 6 เดือน ราย 9 เดือน และรายปี และแสดงข้อมูลทั้งงบดุลและงบกำไรขาดทุน ซึ่งแบ่ง การบริการออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

■ ระบบ R-SIMS เป็นบริการเรียกดูข้อมูลจากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์โดยผ่านสายโทรศัพท์ เหมาะสำหรับองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการทราบข้อมูลความเคลื่อนไหวของการซื้อขายหลักทรัพย์และบริษัทจดทะเบียนในขณะเวลาซื้อขาย และข้อมูลในอดีตสำหรับการวิเคราะห์วิจัย โดยผู้ใช้บริการสามารถ Download ข้อมูลย้อนหลังบางประเภทจากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ไปเก็บไว้ในฐานข้อมูลของตนเองได้ เช่น ข้อมูลดัชนีรายกลุ่มอุตสาหกรรม ข้อมูลการซื้อขายรายหลักทรัพย์ และข้อมูลงบการเงิน เป็นต้น

■ ระบบ I-SIMS เป็นบริการฐานข้อมูลหลักทรัพย์ที่รวบรวมข้อมูลในอดีตและข้อมูล ณ สิ้นวันทำการ เหมาะสำหรับองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการทราบข้อมูลในอดีตในรูปของฐานข้อมูลสำหรับนำไปประมวลผล

ต่อด้วยโปรแกรม Window เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หลักทรัพย์ตามต้องการ โดยผู้ใช้บริการจะได้รับฐานข้อมูลครั้งแรก (Initial Data) จากตลาดหลักทรัพย์ และบริการเรียกดึงข้อมูลประจำวัน (Daily Update) ณ ทุกสิ้นวันทำการ เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลของตนเองให้เป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งโปรแกรมการเรียกดูและวิเคราะห์ข้อมูลทางปัจจัยพื้นฐาน

■ ระบบ P-SIMS เป็นบริการฐานข้อมูลหลักทรัพย์ที่รวบรวมข้อมูลในอดีตและข้อมูล ณ สิ้นวันทำการในรูป Text Format เหมาะสำหรับองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการฐานข้อมูลสำหรับนำไปพัฒนาต่อเพื่อเผยแพร่หรือให้บริการต่อให้แก่บุคคลอื่นหรือลูกค้า โดยผู้ใช้บริการจะได้รับฐานข้อมูลครั้งแรก (Initial Data) จากตลาดหลักทรัพย์ในรูป Text Format และบริการเรียกดึงข้อมูลประจำวัน (Daily Update) ณ ทุกสิ้นวันทำการ เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลของตนเองให้เป็นปัจจุบัน โดยผู้ใช้บริการสามารถพัฒนาโปรแกรมในการเรียกดูข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ตามที่ลูกค้าต้องการ

■ Listed Company Info (CD-ROM) เป็น CD-ROM ที่รวบรวมข้อมูลบริษัทจดทะเบียน การซื้อขายหลักทรัพย์ และงบการเงินงวดปัจจุบันและย้อนหลัง พร้อมโปรแกรมอำนวยความสะดวกในการเรียกดูข้อมูล เหมาะสำหรับนักวิเคราะห์หลักทรัพย์หรือนักวิจัยที่ต้องการใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง

3. ห้องสมุดของตลาดหลักทรัพย์ เป็นแหล่งรวมของข้อมูลทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ การลงทุนในหลักทรัพย์ และตลาดทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนถึงข้อมูลบริษัทจดทะเบียน งบการเงินและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนที่จัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปีและมีข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัท ทั้งงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงิน คุณสามารถค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท ทั้งอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์และระบบบริการข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์ตั้งอยู่บริเวณชั้นล่างของอาคารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ถนนรัชดาภิเษก เปิดให้บริการทุกวันทำการตั้งแต่เวลา 8.30 - 18.30 น. และวันเสาร์ เวลา 10.00-15.00 น.

นอกจากนี้ คุณยังสามารถขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนหรือ รายงานประจำปีได้จากบริษัทจดทะเบียนเองโดยตรง หรือค้นหาข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลของบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นบริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ที่จัดไว้สำหรับให้บริการแก่ลูกค้าและผู้ลงทุนอีกด้วย

• บทสรุป

ผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดราคาของหลักทรัพย์และส่งผลให้คุณมีกำไรหรือขาดทุนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ได้ ดังนั้นการวิเคราะห์งบการเงินซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรายงานและประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของบริษัท จึงเป็นประโยชน์ต่อคุณอย่างมากในการนำมาใช้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างมีเหตุผล และจะเป็นการลดความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ให้มีน้อยที่สุด โดยการนำข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ ในงบการเงินของบริษัทมาวิเคราะห์ถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการนั้น ๆ ว่า มีความสามารถในการบริหารงานและดำเนินธุรกิจอย่างไร ความสามารถในการทำกำไรในอดีตและในอนาคตเป็นอย่างไร ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของบริษัทมีคุณภาพเพียงใดและมีภาระหนี้สินหรือปัญหาทางการเงินหรือไม่

งบการเงินมี 3 ประเภท คือ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และที่สำคัญคือ หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งเป็นส่วนที่ขยายความเกี่ยวกับวิธีการบันทึกบัญชี โดยบอกถึงนโยบายในการจัดทำงบการเงิน เงื่อนไขและกรณีพิเศษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรายการงบการเงิน การจัดทำข้อมูลงบการเงินจะเป็นไปตามงวดหรือรอบระยะเวลาบัญชี โดยเป็นรายไตรมาส ราย 6 เดือน ราย 9 เดือน หรือรายปี ตลอดจนมีการแบ่งออกเป็นงบเดี่ยวรายบริษัทและงบรวม

งบการเงินเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ดังนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการจัดทำและนำส่งงบการเงิน และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน เพื่อให้ผู้ลงทุนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนโดยทั่วถึงกัน และเพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการซื้อขายหลักทรัพย์ ทั้งนี้ หากบริษัทจดทะเบียนไม่สามารถนำส่งข้อมูลงบการเงินและรายงานต่าง ๆ ให้แก่สำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ตลาดหลักทรัพย์จะขึ้นเครื่องหมายที่กระดานหลักทรัพย์ เพื่อเป็นการเตือนให้ผู้ลงทุนทราบโดยทันที ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์

ให้แก่ผู้ลงทุน นอกจากนี้ บริษัทจดทะเบียนที่กระทำผิดยังอาจถูกสำนักงาน ก.ล.ต. ลงโทษโดยการปรับอีกด้วย

สำหรับแหล่งข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน คุณสามารถค้นหาข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนและรายงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลปัจจุบันและข้อมูลย้อนหลังในอดีต ได้ที่บริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียน ห้องสมุดของสำนักงาน ก.ล.ต. และห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์ และนอกเหนือจากข้อมูลงบการเงินและรายงานที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์แล้ว คุณยังสามารถค้นหาข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งจากอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. (www.sec.or.th) และเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์ (www.set.or.th) รวมทั้งค้นหาจากระบบบริการข้อมูลต่าง ๆ ของตลาดหลักทรัพย์ ทั้งแบบ On-line และ CD-ROM ซึ่งมีข้อมูลงบการเงินย้อนหลังโดยละเอียดไว้ให้บริการ

หมวดที่ 2 ประเภทของงบการเงิน

หลังจากที่คุณได้ทราบถึงความสำคัญในการวิเคราะห์งบการเงินแล้ว ต่อไปเราจะพาคุณเจาะลึกเข้าไปในรายละเอียดของงบการเงินแต่ละประเภท ได้แก่ งบดุล (Balance Sheet) งบกำไรขาดทุน (Income Statement) และงบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) ซึ่งมีรายละเอียดและความน่าสนใจที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

งบดุล (Balance Sheet)

- **ความหมายและลักษณะโครงสร้างของงบดุล**

งบดุล หมายถึง งบที่แสดงฐานะทางการเงินของบริษัท ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยรอบระยะเวลาทางบัญชีเป็นรายไตรมาส(3 เดือน) รายครึ่งปี (6 เดือน) ราย 9 เดือน หรือ รายปี ก็ได้ งบดุลจะบอกเราว่าบริษัทมีสินทรัพย์อยู่เท่าไหร่ มีหนี้สินเท่าไร และมีส่วนของเจ้าของกิจการ(ทุน)เท่าไหร่ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีนั้น ๆ ซึ่งจะแบ่งเป็นสองด้าน ด้านซ้ายของงบดุลจะแสดงถึงการใช้เงินทุนของบริษัท คือ สินทรัพย์ ด้านขวาของงบดุลจะแสดงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของบริษัท คือ หนี้สินและส่วนของเจ้าของ (ทุน) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการง่ายๆ ได้ดังนี้

สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของเจ้าของกิจการ (ทุน)

ข้อสำคัญคือ ยอดรวมทางด้านสินทรัพย์จะต้องเท่ากับยอดรวมของผลบวกของหนี้สินกับส่วนของเจ้าของเสมอ

• รายการสำคัญและข้อควรสังเกตในงบดุลที่ผู้ลงทุนควรทราบ

บริษัท แสนสุข จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 (หน่วย:บาท)

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน	
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	300,000
เงินลงทุนในหลักทรัพย์	5,000,000
ลูกหนี้การค้า	15,000,000
สินค้าคงเหลือ	6,200,000
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	300,000
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	26,800,000
สินทรัพย์ถาวร	
เงินลงทุนระยะยาว	3,000,000
ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์-สุทธิ	20,000,000
สินทรัพย์อื่น	140,000
รวมสินทรัพย์	49,940,000

หนี้สินและส่วนของเจ้าของ

หนี้สินหมุนเวียน	
เงินเบิกเกินบัญชี	1,200,000
เจ้าหนี้การค้าและตั๋วเงินจ่าย	11,980,000
ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปี	2,000,000
เงินปันผลค้างจ่าย	800,000
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	500,000
รวมหนี้สินหมุนเวียน	16,480,000
หนี้สินระยะยาว	14,000,000
รวมหนี้สิน	30,480,000

ส่วนของผู้ถือหุ้น	
ทุนจดทะเบียน	
หุ้นบุริมสิทธิ 30,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	3,000,000
หุ้นสามัญ 100,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	10,000,000
รวมมูลค่าหุ้นจดทะเบียน	13,000,000
ทุนจดทะเบียนชำระแล้ว	
หุ้นบุริมสิทธิ 30,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	3,000,000
หุ้นสามัญ 100,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	10,000,000
รวมมูลค่าหุ้นจดทะเบียนที่ชำระแล้ว	13,000,000
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	2,500,000
กำไรสะสม	
จัดสรรแล้ว	
สำรองตามกฎหมาย	360,000
สำรองอื่น	0
ยังไม่ได้จัดสรร	3,600,000
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	19,460,000
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	49,940,000

ประเภทรายการในงบดุลที่สำคัญ ได้แก่

1. สินทรัพย์ (Assets)

สินทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์สินของบริษัทที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับบริษัทในอนาคต สามารถแยกพิจารณาประเภทได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1 สินทรัพย์ที่มีตัวตนและสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

- สินทรัพย์มีตัวตน เช่น เงินสด วัตถุดิบ สินค้าคงคลัง ที่ดิน ฯลฯ
- สินทรัพย์ไม่มีตัวตน เช่น สัมปทาน สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้าและยี่ห้อการค้า สิทธิในการใช้ทรัพย์สิน ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้าตามสัญญาเช่า ฯลฯ

1.2 สินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ถาวร ซึ่งงบดุลโดยทั่วไปจะแยกประเภทตามลักษณะนี้ คือ

สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets) เป็นสินทรัพย์ที่คาดว่าจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งมักจะใช้เวลาไม่เกิน 1 ปี โดยรายการสินทรัพย์ที่แสดงนั้นจะเรียงลำดับตามสภาพคล่องในการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วหรือมีความคล่องตัวสูงก่อน คือ (1) เงินสดและเงินฝากธนาคาร (Cash in Hand and at Banks) (2) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) (3) ลูกหนี้การค้า (Account Receivable) (4) สินค้าคงเหลือ (Inventories) และ (5) สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น (Other Current Assets) พิจารณารายละเอียดแต่ละรายการได้ดังนี้

(1) เงินสดและเงินฝากธนาคาร (Cash in Hand and at Banks)

คุณจะเห็นว่าเงินสดจะได้รับการจัดอันดับเป็นสินทรัพย์ประเภทแรก เพราะมีสภาพคล่องสูงสุดหรือพูดได้ว่าสามารถนำไปใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปและไม่มีกำไรหรือขาดทุนเกิดขึ้น การมีสินทรัพย์ประเภทนี้ไว้ในมือจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงการมีสภาพคล่องที่ดีของบริษัทนั่นเอง แต่ขณะเดียวกันบริษัทก็ไม่ควรถือเงินสดไว้มากเกินไป เพราะทำให้เสียโอกาสที่จะนำเงินไปลงทุนต่อเพื่อสร้างผลตอบแทน ได้แก่

เงินสด คือ เงินเหรียญและธนบัตรที่บริษัทถือไว้

เงินฝากธนาคาร คือ เงินที่บริษัทฝากไว้กับธนาคารในประเภทกระแสรายวันหรือประเภทเผื่อเรียก

ส่วน ***เงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร*** โดยปกติจะเป็นรายการหนี้สินหมุนเวียน ยกเว้นในกรณีที่บัญชีเงินฝากและเงินเบิกเกินบัญชีอยู่ในธนาคารเดียวกัน และเมื่อชดเชยกันแล้วมียอดเป็นบวกก็จะแสดงเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน

สินทรัพย์ในหมวดนี้ยังรวมถึงเช็คเงินสด เช็คเดินทาง และรายการที่เทียบเท่า

เงินสด (Cash Equivalent) คือ รายการที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที โดยที่มูลค่าไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes ; P/N) ที่ออกโดยธนาคาร

(2) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) สินทรัพย์ประเภทนี้จะมีความคล่องตัวต่ำกว่าเงินสดและเงินฝากธนาคารบ้าง เพราะถ้าธุรกิจต้องการใช้เงินสดจะต้องนำหลักทรัพย์เหล่านี้ไปเปลี่ยนเป็นเงินสดก่อนจึงจะสามารถใช้ได้ ซึ่งต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนรูป และยังสามารถก่อให้เกิดกำไรหรือขาดทุนจากการแลกเปลี่ยนได้ แต่ยังมีสภาพคล่องสูงเมื่อเทียบกับสินทรัพย์อื่น ๆ เพราะเป็นการลงทุนระยะสั้น และสามารถขายและเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายกว่า โดยมูลค่าที่แสดงในงบดุลจะเป็นราคาทุน* หรือราคาตลาดที่ต่ำกว่า

ข้อดีของสินทรัพย์ประเภทนี้ คือ สามารถนำไปวางเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืมได้ โดยคุณสามารถตรวจสอบได้จากหมายเหตุประกอบงบการเงิน

(3) ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) ลูกหนี้การค้าหมายถึงจำนวนเงินที่ลูกค้าเป็นหนี้จากการซื้อสินค้าหรือบริการด้วยเงินเชื่อ รวมทั้งหนี้ที่ทำสัญญาใช้เงินเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ตั๋วเงินรับ ถ้าเป็นลูกหนี้ประเภทอื่นจะต้องแยกออกมาให้ชัดเจน เพราะสินทรัพย์ในหมวดนี้ต้องเป็นลูกหนี้ “การค้า” เท่านั้น ซึ่งธุรกิจอาจจะเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้การค้าได้บางส่วนเท่านั้น รายการที่เกิดขึ้นจึงควรเป็นลูกหนี้สุทธิ ซึ่งคำนวณ ได้จาก :

ลูกหนี้สุทธิ = ลูกหนี้การค้าทั้งหมด - ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ**

หมายเหตุ * ราคาทุน หมายถึง ราคาที่เราซื้อหลักทรัพย์นั้นมา

** ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ คือ จำนวนเงินที่บริษัทคาดว่าจะเก็บไม่ได้จากการขายสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อให้ลูกค้า โดยอาจใช้ข้อมูลในอดีตและสภาพเศรษฐกิจมาช่วยประมาณการ เช่น 5 ปีที่ผ่านมา บริษัทมีหนี้สูญโดยเฉลี่ยประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ของลูกหนี้การค้าในแต่ละปี ประกอบกับเศรษฐกิจอยู่ในช่วงขาลง ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในปีประมาณการควรจะเพิ่มขึ้น

ลูกหนี้การค้า	17,000,000.00	บาท
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	2,000,000.00	บาท
ลูกหนี้การค้าสุทธิ	15,000,000.00	บาท

(4) สินค้าคงเหลือ (Inventories) สำหรับสินทรัพย์ประเภทนี้คุณต้องพิจารณาถึงประเภทของธุรกิจ ถ้าเป็นธุรกิจซื้อมาเพื่อขายอย่างเดียว เช่น ธุรกิจค้าปลีกและธุรกิจค้าส่ง สินค้าคงเหลือของธุรกิจจะมีประเภทเดียว คือ สินค้าสำเร็จรูป(Finished Goods) เป็นสินค้าที่อยู่ในครอบครองและมีไว้เพื่อขาย ซึ่งจะถูกตีราคาออกมาว่ามีมูลค่า เท่าไร

แต่ถ้าเป็นอุตสาหกรรมหรือผู้ผลิต สินค้าคงเหลือจะประกอบด้วย

- **วัตถุดิบ (Raw Material)**
- **งานระหว่างทำ (Work in Process)** กระบวนการที่ได้ใช้วัตถุดิบไปบางส่วนและยังไม่สำเร็จเป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยการคิดมูลค่า **"สินค้าระหว่างทำ"** ค่อนข้างซับซ้อน เพราะต้องพิจารณาถึงประเภทธุรกิจ และยังต้องเลือกวิธี คิดมูลค่าด้วย
- **วัสดุโรงงาน (Factory Supplies)**
- **สินค้าสำเร็จรูป (Finished Goods)**

สิ่งที่คุณควรสังเกตในรายการสินค้าคงเหลือ คือวิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือของธุรกิจ ซึ่งคุณจะพิจารณาดูได้จากในหมายเหตุท้ายงบการเงิน ทั้งนี้ คุณจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า การใช้วิธีการคิดมูลค่าที่แตกต่างกัน ถึงแม้จะเป็นสินค้าคงเหลือชนิดเดียวกัน ก็จะมีผลทำให้มูลค่าสินค้าคงเหลือไม่เท่ากันได้

วิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือ โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวิธีที่นิยม ใช้กัน ได้แก่

- **วิธีเข้าก่อน-ออกก่อน (First in first out ; FIFO)** กล่าวคือ สินค้าที่ซื้อเข้ามาก่อน จะถูกใช้เป็นต้นทุนสินค้าขายก่อน เช่น

บริษัท แสนสุข จำกัด ทำธุรกิจขายเครื่องจักร

5 มกราคม 2544 ซื้อสินค้าเพื่อขาย ราคาเครื่องละ1,000,000 บาท จำนวน 10 เครื่อง
28 มกราคม 2544 ซื้อสินค้าเพื่อขาย ราคาเครื่องละ 1,200,000 บาท จำนวน 10 เครื่อง
ปลายปี สิ้นเดือนธันวาคม 2544 ขายเครื่องจักรได้รวม 14 เครื่อง

ต้นทุนขายจะคิดจากราคาซื้อของ 10 เครื่องแรก ของวันที่ 5 มกราคม 2544 ก่อน และที่เหลืออีก 4 เครื่อง จึงคิดจากราคาซื้อวันที่ 28 มกราคม 2544 หรือ

ต้นทุนขาย = (10 x 1,000,000) + (4 x 1,200,000) = 14,800,000 บาท

- **วิธีเข้าหลัง-ออกก่อน (Last in first out ; LIFO)** กล่าวคือ สินค้าที่ซื้อเข้ามาทีหลัง จะถูกนำมาคิดเป็นต้นทุนก่อน จากตัวอย่างข้างต้น ต้นทุนขาย 10 เครื่องแรก คิดจากราคาซื้อของวันที่ 28 มกราคม และอีก 4 เครื่อง จะคิดจากราคาซื้อของวันที่ 5 มกราคม หรือ

ต้นทุนขาย = (10 x 1,200,000) + (4 x 1,000,000) = 16,000,000 บาท

คุณจะเห็นได้ว่าสินค้าที่ซื้อเข้ามาครั้งหลังโดยปกติมักจะมีราคาสูงกว่า เพราะฉะนั้นการคิดวิธี FIFO จึงมักจะมีต้นทุนขายต่ำ ซึ่งมีผลต่อเนื่องให้กำไรขั้นต้นสูงแสดงถึงความสามารถในการทำกำไรได้ดี ในขณะที่การคิดวิธี LIFO มักจะมีต้นทุนขายสูงและกำไรขั้นต้นต่ำ ซึ่งจะดีในด้านการเสียภาษีที่น้อยกว่า โดยความแตกต่างของต้นทุนขายของทั้งสองวิธีจะยิ่งต่างกันมากขึ้นในช่วงที่เกิดภาวะเงินเฟ้อ

- **วิธีค่าเฉลี่ยต้นทุน (Average Cost)** เป็นการปรับต้นทุนสินค้าคงเหลือเมื่อมีการรับสินค้าใหม่เข้ามา ซึ่งสินค้าใหม่มีราคาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อความสะดวกจึงถัวเฉลี่ยให้สินค้าคงเหลือทั้งหมดทั้งของใหม่และของเก่ามีราคาเท่ากัน วิธีนี้เหมาะสำหรับสินค้าที่มีในคลังจำนวนมาก เบิกจ่ายครั้งละมาก ๆ และมีการรับเข้าและเบิกจ่ายบ่อยครั้ง

$$\text{ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/หน่วย)} = \frac{((10 \times 1{,}000{,}000) + (10 \times 1{,}200{,}000))}{20} = 1{,}100{,}000$$

หรือ ต้นทุนขาย = 1,100,000 x 14 = 15,400,000 บาท

สิ่งสำคัญที่คุณจะต้องพิจารณา คือ ดูว่าธุรกิจมีการใช้วิธีการบันทึกต้นทุนสินค้าโดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งอย่างสม่ำเสมอหรือเปล่า เพราะการเปลี่ยนวิธีการบันทึกจะกระทบกำไรสุทธิทันที อาจจะทำให้ดูว่ามีกำไรสุทธิสูงขึ้นจนทำให้ผู้ใช้งบเข้าใจผิดได้ การเปลี่ยนแปลงหลักการลงบัญชีถูกกำหนดให้แจ้งไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินซึ่งคุณสามารถเปิดอ่านได้

(5) สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น (Other Current Assets) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เช่น ค่าเบี้ยประกัน ดอกเบี้ย หรือค่าเช่าที่กิจการจ่ายเงินไปก่อนแต่ยังไม่ได้รับบริการ หรือใช้ประโยชน์

รายได้ค้างรับ เช่น รายได้ค่าเช่าค้างรับ แต่ถ้ารายการดังกล่าวมีจำนวนเงินมากกว่า 5% ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมดก็จะแยกรายการประเภทนั้นออกมาต่างหาก เช่น นำไปรวมในรายการลูกหนี้อื่น

สินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets) คือ สินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้า ได้แก่

(1) เงินลงทุนระยะยาว (Long-Term Investments) จะแตกต่างจากเงินลงทุนระยะสั้นตรงที่มีสภาพคล่องต่ำกว่าซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ยากกว่า วัตถุประสงค์ของบริษัทในการลงทุนระยะยาวคือ เพื่อหวังผลตอบแทนจากการลงทุน หรือเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารหรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับบริษัทอื่น โดยเป้าหมายหลักต้องการผลตอบแทน ไม่ใช่ถือไว้เพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสด

เงินลงทุนระยะยาว เช่น ลงทุนในหุ้นทุนหรือหุ้นกู้ของบริษัทอื่น และเงินให้กู้ยืมที่เกินกว่า 1 ปี

สิ่งที่คุณควรสังเกตในรายการนี้ คือ หลักทรัพย์ที่บริษัทไปลงทุนมีความคล่องตัวในการซื้อขายต่ำหรือสูง และสามารถใช้เป็นหลักประกันเงินกู้ ได้หรือไม่

(2) ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ (Property, Plant and Equipment) เป็นสินทรัพย์ที่อายุการใช้งานนานกว่า 1 ปี และมีไว้ใช้ดำเนินธุรกิจ ไม่ได้มีไว้สำหรับขาย ได้แก่

ที่ดิน อายุการใช้งานไม่จำกัด ดังนั้นไม่ต้องคิดค่าเสื่อมราคา

อาคาร อุปกรณ์ เป็นสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานจำกัด เพราะฉะนั้นจะต้องคิดค่าเสื่อมราคา

คุณจะเห็นว่ารายการนี้ในงบดุล จะเขียนว่า **"ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์-สุทธิ"** ดังนั้นตัวเลขในรายการจะหักค่าเสื่อมออกไปแล้ว (วิธีการคิดค่าเสื่อมแบบต่าง ๆ จะกล่าวในลำดับต่อไป)

สินทรัพย์ถาวรที่ซื้อมาแล้วและไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามปกติของบริษัท จะไม่สามารถลงรายการใน ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์-สุทธิ ได้ เช่น บริษัทดำเนินธุรกิจประกอบรถยนต์ และซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร รายการดังกล่าวควรจะลงในการลงทุนระยะยาว

2. หนี้สิน (Liabilities)

หนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่บริษัทต้องชำระในภายหน้า แบ่งได้ 2 ส่วน คือ หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) และหนี้สินระยะยาว (Long-Term Liabilities)

2.1 หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)

เป็น หนี้สินระยะสั้นที่บริษัทจะต้องชำระภายในเวลา 1 ปี หรือภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติของบริษัท การเรียงลำดับในรายการก็เช่นเดียวกับสินทรัพย์หมุนเวียน คือ จะเรียงลำดับตามอำนาจเรียกร้องของฝ่ายเจ้าหนี้ ดังนี้

(1) เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร (Bank Overdraft ; O/D) *(2) เจ้าหนี้การค้าและตั๋วเงินจ่าย* (Accounts Payable and Notes Payable) *(3) ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปี* (Current Portion of Long-Term Obligation) *(4) เงินปันผลค้างจ่าย* (Dividend Payable) *(5) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย* (Accrued Expenses) และ *(6) หนี้สินหมุนเวียนอื่น* (Other Current Liabilities) สามารถพิจารณารายละเอียดได้ ดังนี้

(1) เงินเบิกเกินบัญชี (Bank Overdraft; O/D) หมายถึง เงินที่สามารถเบิกเกินจากยอดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันตามเงื่อนไขที่ตกลงกับธนาคารที่คุณมีบัญชีอยู่ แต่บางงบอาจเป็นรายการ “เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมจากธนาคาร” หมายความว่า บริษัทนั้นมีการกู้ยืมเงินระยะสั้นจากธนาคาร

(2) เจ้าหนี้การค้าและตั๋วเงินจ่าย (Accounts Payable and Notes Payable) เจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable) เป็นการที่บริษัทซื้อวัตถุดิบหรือซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ แต่ถ้าเป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมจากหุ้นส่วนผู้ถือหุ้น และพนักงาน จะไม่นำมารวมในรายการนี้ เช่น เงินมัดจำจากลูกค้า ถือเป็นเงินรับล่วงหน้าจากลูกค้าแต่เรายังไม่ได้ให้บริการ จึงเป็นเจ้าหนี้การค้า ส่วนเงินกู้ยืมจากพนักงาน กรรมการ ไม่ถือเป็นเจ้าหนี้การค้า และถ้าไม่ชำระคืนภายใน 1 ปีจะต้องลงในรายการที่เป็นหนี้ระยะยาว

ตั๋วเงินจ่าย (Notes Payable) เป็นตั๋วแลกเงินที่บริษัทสัญญาว่าจะจ่ายในอนาคต หรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่บริษัทออก ทั้งนี้ รายการนี้จะเป็นหนี้ระยะยาว ถ้าอายุของตั๋วเงินเกินกว่า 1 ปี ตั๋วเงินจ่ายมีหลายประเภท เช่น ตั๋วเงินจ่ายการค้า เป็นตั๋วเงินเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ตั๋วเงินจ่ายธนาคารเป็นตั๋วเงินที่ใช้เป็นหลักฐานในการขอกู้เงินจากธนาคาร ดังนั้น ควรแยกระหว่างตั๋วเงินจ่ายการค้ากับตั๋วเงินจ่ายอื่น ๆ เช่นเดียวกับเจ้าหนี้การค้า

(3) ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปี (Current Portion of Long-Term Obligation) หมายถึง หนี้สินระยะยาว เช่น

เงินกู้ระยะยาว เฉพาะส่วนที่ครบกำหนดชำระ ภายใน 1 ปีหรือหนึ่งรอบบัญชี ดังนั้น ภาระที่ต้องชำระตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ในส่วนนี้จะเกิดขึ้นในระยะเวลา 1 ปีเท่านั้น จึงจัดเป็นประเภทหนี้สินหมุนเวียน

(4) เงินปันผลค้างจ่าย (Dividend Payable) ภายหลังจากที่บริษัทได้ประกาศจ่ายเงินปันผลและยังไม่ได้จ่ายตอนสิ้นงวดจะเป็นเงินปันผลค้างจ่าย ระยะเวลานับจากวันที่บริษัทได้ประกาศจ่ายเงินปันผลจนถึงวันที่จ่ายเงินปันผล มักจะไม่เกิน 3 เดือน ดังนั้นเงินปันผลค้างจ่ายจึงเป็นรายการหนึ่งในหนี้สินหมุนเวียน

(5) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Expenses) เป็นสัญญาที่บริษัททำไว้ในอดีตที่จะต้องจ่ายคืนแล้วแต่ยังไม่ได้จ่าย เช่น เงินเดือนค้างจ่าย โบนัส ค้างจ่าย ค่าดอกเบี้ยค้างจ่าย ฯลฯ ถ้ารายการค้างจ่ายทั้งหมดมีจำนวนน้อยกว่า 5% ของยอดรวมหนี้สินหมุนเวียน รายการดังกล่าวสามารถนำไปรวมใน “หนี้สินหมุนเวียนอื่น”ได้

(6) หนี้สินหมุนเวียนอื่น (Other Current Liabilities) เช่น ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย รายได้รับล่วงหน้าที่มีจำนวนต่ำกว่า 5% ของหนี้สินหมุนเวียนทั้งหมด จะแสดงในรายการหนี้สินหมุนเวียนอื่น โดยคุณสามารถทราบว่าหนี้สินหมุนเวียนอื่นประกอบด้วยรายการใดบ้างในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

2.2 หนี้สินระยะยาว (Long-Term Liabilities)

เป็นภาระผูกพันการชำระหนี้เกินกว่า 1 ปี หรือ 1 รอบระยะเวลาดำเนินการของบริษัท หนี้สินระยะยาวควรจะถูกนำไปลงทุนระยะยาวเพื่อนำผลตอบแทนจากการลงทุนไปชำระคืนเงินกู้มากกว่าที่จะนำไปใช้จ่ายเป็นเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งอาจจะไม่ได้ผลตอบแทนมาเพียงพอที่จะชำระคืน และไม่ควรชำระคืนโดยการกู้ยืมเงินจากกรรมการ พนักงาน และบริษัทในเครือหรือบริษัทร่วม รายการที่แสดงเป็นหนี้สินระยะยาว ได้แก่ เจ้าหนี้หรือตั๋วเงินจ่ายระยะยาว หุ้นกู้ พันธบัตร หนี้สินจากสัญญาระยะยาว ค่าใช้จ่ายระยะยาว

(1) หุ้นกู้ (Debenture) เป็นตั๋วสัญญาใช้เงินระยะยาวของบริษัท อาจจะมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันก็ได้ โดยใช้เครดิตของบริษัทเป็นตัวค้ำประกันการกู้ยืมจากผู้ลงทุน

(2)พันธบัตร (Bond) เป็นสัญญาใช้เงินระยะยาวที่มักจะมีทรัพย์สินบางอย่างค้ำประกัน พันธบัตรของไทยส่วนมากจะเป็นพันธบัตรรัฐบาลและพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่อาจจะมีกระทรวงการคลังค้ำประกันหรือไม่ก็ได้

3. ส่วนของผู้ถือหุ้น (Shareholder's Equity)

หมายถึง เงินทุนที่เป็นส่วนของเจ้าของ โดยในกรณีที่มีการเลิกกิจการและมีการชำระบัญชี ผู้ถือหุ้นจะได้มีสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน ภายหลังจ่ายคืนเจ้าหนี้ทั้งหมดของบริษัทแล้ว ได้แก่

- **ทุนจดทะเบียน (Authorized Shares)** ทุนที่บริษัทไปจดทะเบียนตามกฎหมาย ซึ่งต้องแสดงชนิดของหุ้น จำนวนหุ้น และมูลค่าหุ้นที่จดทะเบียน เช่น

ทุนจดทะเบียน		
หุ้นบุริมสิทธิ 30,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	3,000,000	บาท
หุ้นสามัญ 100,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	10,000,000	บาท
รวมมูลค่าหุ้นที่จดทะเบียน	13,000,000	บาท

หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) และ หุ้นสามัญ (Common Stock) ถือเป็นหุ้นทุน (Capital Stock) คือ หุ้นที่แสดงความเป็นเจ้าของที่ผู้ถือหุ้นมีอยู่ในบริษัทนั้น ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ แต่อาจไม่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกกรรมการบริษัท ตลอดจนอาจได้รับสิทธิในการแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญ หรือมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นได้

ผู้ถือหุ้นสามัญมีสิทธิในการออกเสียงเลือกกรรมการบริษัท และมีสิทธิได้รับเงินปันผล ในกรณีที่บริษัทชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการ ผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับส่วนแบ่งภายหลังจากการจ่ายชำระเจ้าหนี้ และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิไปเรียบร้อยแล้ว

- **ทุนจดทะเบียนเรียกชำระแล้ว (Paid-up Capital)** คือจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายและได้เรียกชำระตามมูลค่าหุ้นแล้ว อาจจะน้อยกว่าหรือเท่ากับทุนจดทะเบียนก็ได้ เช่น

ทุนจดทะเบียนเรียกชำระแล้ว		
หุ้นบุริมสิทธิ 30,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	3,000,000	บาท
หุ้นสามัญ 100,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	10,000,000	บาท
รวมมูลค่าหุ้นจดทะเบียนที่ชำระแล้ว	13,000,000	บาท

ทุนจดทะเบียนเรียกชำระแล้วอาจจะน้อยกว่าทุนจดทะเบียนได้ ใน กรณีที่กิจการจำหน่ายหุ้นเพียงบางส่วน เช่น

หุ้นบุริมสิทธิ 20,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	2,000,000	บาท
หุ้นสามัญ 80,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	8,000,000	บาท
รวมมูลค่าหุ้นจดทะเบียนที่ชำระแล้ว	10,000,000	บาท

- **ส่วนเกินมูลค่าหุ้น (Premium on Share Capital)** หมายถึง ส่วนต่างของราคาหุ้นที่บริษัทสามารถขายได้สูงกว่ามูลค่าทุนจดทะเบียนของหุ้นที่ตั้งไว้ เช่น มูลค่าหุ้นตราไว้ 100 บาท แต่บริษัทขายในราคาหุ้นละ 125 บาท จำนวน 100,000 หุ้น เพราะฉะนั้นส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามารถหาได้ ดังต่อไปนี้

ณ ราคา 125 บาท/หุ้น		
บริษัทขายได้ 100,000 หุ้น เป็นเงิน	12,500,000 (125x100,000)	บาท
แต่มูลค่าหุ้นจริง 100 บาท/หุ้น เป็นเงิน	10,000,000 (100X100,000)	บาท
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น เท่ากับ	2,500,000	บาท

- **ส่วนลดมูลค่าหุ้น (Discount on Share Capital)** เป็นรายการที่ตรงข้ามกับส่วนเกินมูลค่าหุ้น คือ เป็นส่วนต่างของราคาหุ้นที่บริษัทเสนอขายหุ้นได้ต่ำกว่ามูลค่าทุนจดทะเบียนของหุ้นที่ตั้งไว้ เช่น มูลค่าหุ้นตราไว้ 100 บาท แต่บริษัทขายได้ในราคาหุ้นละ 80 บาท จำนวน 100,000 หุ้น เพราะฉะนั้นส่วนลดมูลค่าหุ้นสามารถหาได้ ดังต่อไปนี้

มูลค่าหุ้นตราไว้ 100 บาท/หุ้น เป็นเงิน	10,000,000 (100X100,000)	บาท
ณ ราคา 80 บาท/หุ้น		
บริษัทขายได้ 100,000 หุ้น เป็นเงิน	8,000,000 (80x100,000)	บาท
ส่วนลดมูลค่าหุ้น เท่ากับ	2,000,000	บาท

- **กำไรสะสม (Retained Earning)** หมายถึง ผลรวมสะสมของกำไรสุทธิของบริษัทที่ได้จากทั้งการดำเนินงานของบริษัท และกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์อื่น ๆ ที่ได้หักเงินปันผลออกแล้ว กำไรสะสมแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว และกำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร

  กำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว จะเป็นการจัดสรรไว้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เงินสำรองตามกฎหมายจัดสรรเพื่อขยายกิจการ

  กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร คือ ส่วนที่เหลือจากกำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว

- **ประโยชน์และแนวทางในการประยุกต์ใช้งบดุลเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน**

งบดุลเปรียบเสมือนภาพหรือข้อมูลซึ่งแสดงให้ทราบถึงคุณภาพของบริษัทนั้น ๆ บริษัทซึ่งมีงบดุลขนาดใหญ่ แต่มีองค์ประกอบของแต่ละรายการไม่สอดคล้องกันกับลักษณะการดำเนินงานก็ไม่อาจจัดเป็นบริษัทที่ดีได้ การที่งบดุลมีขนาดใหญ่ขึ้น คือ การที่งบดุลมีสินทรัพย์ หนี้สินและทุนเพิ่มขึ้น ถ้าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์เกิดจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินแสดงว่าบริษัทมีภาระเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันถ้าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์เกิดจากการเพิ่มขึ้นของส่วนผู้ถือหุ้นแสดงว่าบริษัทมีความมั่นคง

การอ่านงบดุลสามารถใช้เครื่องมือได้หลายอย่าง แต่ที่เข้าใจง่ายที่สุด คือ ใช้อัตราส่วนตามแนวดิ่ง หรือ Common-size ซึ่งเป็นการหาว่ารายการแต่ละรายการคิดเป็นสัดส่วนเท่าไรของสินทรัพย์ทั้งหมด โดยทำข้อมูลเป็นร้อยละ ทีนี้คุณก็จะเห็นภาพของงบดุล ดังนี้

งบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544	
สินทรัพย์	**หนี้สิน**
สินทรัพย์หมุนเวียน	หนี้สินหมุนเวียน
เงินลงทุนระยะยาว	หนี้สินระยะยาว
สินทรัพย์ถาวร	**ส่วนของเจ้าของ**
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	ทุนเรือนหุ้น
รายจ่ายรอการตัดบัญชี	ส่วนเกินมูลค่าหุ้น
สินทรัพย์อื่น ๆ	กำไรสะสม

สินทรัพย์ ซึ่งอยู่ด้านซ้ายของงบดุล จะบอกให้คุณทราบถึง

- ขนาดของธุรกิจ โดยธุรกิจที่มีจำนวนสินทรัพย์รวมมากกว่าแสดงว่ามีขนาดใหญ่กว่า แต่ไม่ได้หมายความว่ามีการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดเป็นรายได้ได้ดีกว่า

- คุณสามารถประเมินสภาพคล่องได้ โดยพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์ที่มีอยู่ในแต่ละรายการ ทั้งนี้หากบริษัทมีสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนสูงกว่าสัดส่วนหนี้สินหมุนเวียน แสดงว่าบริษัทนั้นมีสภาพคล่องสูงและมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ทันทีที่ทวงถาม นอกจากนี้ คุณยังสามารถตรวจสอบความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ โดยดูจากสัดส่วนลูกหนี้และสินค้าคงคลัง เปรียบเทียบกับสัดส่วนในอดีตว่าดีขึ้นหรือแย่ลง

- ลักษณะการใช้เงินลงทุนไป มีความเสี่ยงในการลงทุนมากน้อยแค่ไหน คุณควรพิจารณาว่าการจัดหาเงินทุนของธุรกิจสอดคล้องกับการใช้เงินลงทุนหรือไม่ คือ เงินกู้ระยะยาวใช้สำหรับลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ส่วนเงินกู้ระยะสั้นใช้สำหรับสินทรัพย์หมุนเวียน ไม่ใช่ไปนำเงินกู้ระยะสั้นไปสร้างโรงงาน พอครบกำหนดชำระก็ไม่สามารถหาเงินไปคืนหนี้ เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลานานในการคุ้มทุน หรือต้องไปหากู้เงินใหม่ไปใช้หนี้คืนบ่อย ๆ ถ้าหาไม่ได้ก็ขาดสภาพคล่อง

หนี้สินและทุน ซึ่งอยู่ด้านขวาของงบดุล บอกให้คุณทราบถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของบริษัท ณ งวดบัญชีนั้น หรือเป็นการบอกถึงโครงสร้างทางการเงินของธุรกิจ ซึ่งแยกเป็น

- โครงสร้างของหนี้สิน คือ จำนวนเงินลงทุนระยะสั้นและเงินลงทุนระยะยาวของบริษัท คุณควรพิจารณาความเสี่ยงในรูปแบบการจัดหาเงินลงทุน เช่น การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศจะมีความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยน ถ้าบริษัทไม่ได้ใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน หนี้สินจะบอกถึงภาระเรียกร้องที่บุคคลภายนอกมีต่อบริษัท ยิ่งมีสัดส่วนหนี้มาก ความเสี่ยงของบริษัทก็มากไปด้วย

- โครงสร้างส่วนของทุน จะพิจารณาจากส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทที่มีกำไรสุทธิเหลือหลังจ่ายเงินปันผลและได้เงินมาจากการจำหน่ายหุ้นเพิ่มทุนจะเป็นผลดีกับบริษัทที่มีนโยบายจะขยายกิจการ เพราะเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าได้มาจากการกู้เงิน เนื่องจากไม่มีภาระต้องจ่ายคืน

นอกจากคุณจะพิจารณาแต่ละรายการที่สำคัญในงบดุลแล้ว การนำงบดุลไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุน คุณควรจะใช้การเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีตประกอบกัน โดยการเปรียบเทียบดูอัตราส่วนตามแนวดิ่ง (Common-size) ระหว่างข้อมูลในปัจจุบันกับในอดีต หรือจะวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) คือ การหาอัตราการเพิ่มของรายการในปีปัจจุบันเทียบกับอดีตประกอบกันก็ได้ เช่น หาอัตราการเพิ่มของรายได้ของบริษัทในปีปัจจุบันกับปีที่ผ่านมา หรืออาจจะเปรียบเทียบเป็นรายไตรมาสก็ได้ และถ้าได้ข้อมูลเปรียบเทียบย้อนหลังไป 3 ปี หรือ 5 ปี ก็จะทำให้การวิเคราะห์เห็นแนวโน้มได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเปรียบเทียบข้อมูลของบริษัทกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยการเปรียบเทียบในลักษณะนี้ ควรอยู่บนปัจจัยพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เช่น คู่แข่งที่มีขนาดธุรกิจใกล้เคียงกัน และ ใช้วิธีการบันทึกบัญชีที่เหมือน ๆ กัน จึงจะเปรียบเทียบกันได้อย่างสมเหตุผล

งบกำไรขาดทุน (Profit & Loss)

- **ความหมายและลักษณะโครงสร้างของงบกำไรขาดทุน**

หลังจากได้รู้จักกับงบดุลมาแล้ว งบการเงินที่สำคัญอีกงบหนึ่งที่คุณควรให้ความสนใจและทำความคุ้นเคยกับรายการต่าง ๆ ก็คือ งบกำไรขาดทุน ซึ่งดูจากชื่องบคุณก็คงพอจะทราบความหมายคร่าว ๆ ว่าต้องบอกถึงกำไรหรือขาดทุนของธุรกิจนั้นแน่นอน

สำหรับความหมายของงบกำไรขาดทุน หรือที่มักจะเรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า Profit & Loss หรือ Income Statement นั้น หมายถึง **"งบที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับ งวดระยะเวลาหนึ่ง อาจเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อสรุปให้เห็นว่าในช่วงเวลาหนึ่ง กิจการมีรายได้และค่าใช้จ่ายจากการดำเนินกิจการเท่าไร ผลต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายจะบอกถึงกำไรหรือขาดทุนของกิจการนั้น ๆ"**

ดังนั้น ลักษณะโครงสร้างของงบกำไรขาดทุน จึงประกอบด้วย

(1) รายได้ (Revenues) หมายถึง กระแสเงินสดรับที่กิจการได้มาจากการขายสินค้า การให้บริการหรือการประกอบกิจกรรมอื่น ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักในระหว่างงวดเวลาหนึ่ง

(2) ค่าใช้จ่าย (Expenses) หมายถึง มูลค่าต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากการผลิตสินค้าเพื่อขาย การให้บริการ หรือการประกอบกิจกรรมหลักอื่น ๆ ในระหว่างงวดเวลาหนึ่ง ๆ

(3) กำไรสุทธิ (Net Income) หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เกินกว่าต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงวดเวลาหนึ่ง

(4) ขาดทุนสุทธิ (Net Loss) หมายถึง ส่วนของรายได้ที่ต่ำกว่าต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงวดเวลาหนึ่ง สามารถเขียนเป็นสมการง่าย ๆ คือ **รายได้ - ค่าใช้จ่าย = กำไร (ขาดทุน) สุทธิ**

- **ความสัมพันธ์ระหว่างงบกำไรขาดทุนและงบดุล**

การทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างงบดุลและงบกำไรขาดทุนจะช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถค้นหาได้ง่ายขึ้นว่า งบการเงินดังกล่าวมีปริศนาอะไรซุกซ่อนอยู่หรือไม่

งบดุลและงบกำไรขาดทุนจะมีความสัมพันธ์กันผ่านรายการกำไรสะสมในส่วนของเจ้าของในงบดุล โดยมีการเชื่อมโยง คือ **"กำไรสุทธิในแต่ละงวดบัญชีจะทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นในกำไรสะสม และจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นในสินทรัพย์ หรือการลดลงในหนี้สินของกิจการ หรือทั้งสองกรณี ขณะที่การขาดทุนสุทธิจะให้ผลตรงกันข้าม คือ ทำให้เกิดการลดลงในกำไรสะสม และส่งผลให้เกิดการลดลงในสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นในหนี้สินของกิจการ หรือทั้งสองกรณี"** พิจารณาได้จากตัวอย่าง

บริษัท แสนสนุก จำกัด
งบกำไรสะสม
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2544 (ล้านบาท)

กรณีบริษัทมีกำไรสุทธิ		กรณีบริษัทมีขาดทุนสุทธิ	
กำไรสะสมต้นงวด (งบดุล)	10,000	กำไรสะสมต้นงวด (งบดุล)	10,000
บวก กำไรสุทธิ (งบกำไรขาดทุน)	7,000	หัก ขาดทุนสุทธิ (งบกำไรขาดทุน)	2,000
หัก เงินปันผลจ่าย	3,000	หัก เงินปันผลจ่าย *	3,000
กำไรสะสมปลายงวด (งบดุล)	14,000	กำไรสะสมปลายงวด (งบดุล)	5,000

* กรณีขาดทุนสุทธิ กิจการอาจประกาศงดจ่ายปันผล อย่างไรก็ตาม การขาดทุนสุทธิก็ยังทำให้กำไรสะสมในงบดุลลดลงเช่นเดียวกันและทำให้สินทรัพย์ของกิจการลดลงด้วย ตามสมการสินทรัพย์ = หนี้สิน + ทุน

- **องค์ประกอบสำคัญและข้อควรสังเกตในงบกำไรขาดทุน**

สิ่งสำคัญในงบกำไรขาดทุนที่คุณจะต้องรู้ก็คือ การลงบันทึกบัญชีจะใช้หลักตามวิธีตามเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) คือ ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายจะไม่ได้ลงบันทึกในรูปของเงินสดรับจ่ายจริงทั้งหมดภายในช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังนั้นเงินสดรับและกำไรสุทธิตามบัญชีจะไม่เท่ากับเงินสดที่กิจการมีอยู่จริง อาจน้อยกว่าหรือมากกว่าก็ได้ ซึ่งทำให้เกิดภาพลวงและเข้าใจผิดได้ง่าย

ตัวอย่างงบกำไรขาดทุน

บริษัท แสนสนุก จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2544 (ล้านบาท)

รายได้จากการขาย	12,000
รายได้อื่น	100
รวมรายได้	12,100
ต้นทุนและค่าใช้จ่าย :	
ต้นทุนขาย	7,300
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	2,200
ดอกเบี้ยจ่าย	410
ภาษีเงินได้	720
รวมค่าใช้จ่าย	10,630
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	1,470
กำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น)	4.20

ประเภทรายการในงบกำไรขาดทุนที่สำคัญ ได้แก่

1.) <u>รายได้ (Revenues)</u>

รายได้ หมายถึง รายได้หลักที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจตามปกติของบริษัทอาจเป็นการขายสินค้าหรือการให้บริการ ในงวดระยะเวลาหนึ่ง

จากความหมายข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในการดูงบกำไรขาดทุนได้ว่า ควรจะพิจารณาดูเฉพาะรายได้หลักของกิจการมากกว่าที่จะดูรายได้รวม เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในโลกธุรกิจโดยเฉพาะช่วงเศรษฐกิจตกต่ำนั้น อาจจะทำให้พบว่ารายได้รวมในบางบริษัทเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ขณะที่รายได้หลักจริง ๆ กลับลดลงมาก ซึ่งหมายความว่า ธุรกิจนั้นมีรายการผิดปกติเพิ่มขึ้นในรายได้อื่นนั่นเอง

ยกตัวอย่าง เช่น มีการตัดขายสินทรัพย์จำพวกอสังหาริมทรัพย์หรือบริษัทลูกที่มีผลขาดทุน ซึ่งเป็นรายการที่เกิดขึ้นชั่วครั้งคราว แต่จะทำให้รายได้และกำไรสุทธิในปีนั้นเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับผู้ลงทุนที่พิจารณางบกำไรขาดทุนโดยดูที่กำไรสุทธิเพียงรายการเดียวแล้วตัดสินใจลงทุน วิธีที่ถูกต้องก็คือ ต้องพิจารณาถึงการได้มาของกำไรสุทธินั้นด้วย

- **การรับรู้รายได้** คำถามที่น่าสนใจก็คือ **“เมื่อไรควรรับรู้ว่ารายได้เกิดขึ้นและเป็นจำนวนเท่าไรในรอบเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ”** เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการบันทึกรายได้เกินจริง จึงเกิดหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้ขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีกำหนดไว้ว่า ให้บันทึกการรับรู้รายได้เมื่อกระบวนการก่อให้เกิดรายได้สมบูรณ์แล้ว คือ ความเสี่ยงและกรรมสิทธิในสินค้าหรือบริการถูกโอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ และมีความแน่นอนแล้วว่าจะเรียกเก็บเงินได้

ในธุรกิจแต่ละประเภท จุดที่แสดงถึงการโอนความเสี่ยงและกรรมสิทธิในสินค้าและบริการไปยังผู้ซื้อจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะการดำเนินกิจการ จึงทำให้เกิดการรับรู้รายได้ได้หลายวิธี และเพื่อให้การรายงานงบการเงินมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ ธุรกิจแต่ละประเภทควรจะเลือกวิธีการ

รับรู้รายได้ที่เหมาะสมกับลักษณะการเข้ามาของรายได้รับและควรจะเปิดเผยวิธีการลงบัญชีในหมายเหตุประกอบงบด้วย

- **วิธีรับรู้รายได้**

(1) วิธีตามเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) โดยบันทึกเป็นรายได้ทั้งหมดทันทีที่มีการส่งมอบสินค้าหรือให้บริการ หรือมีสัญญาจะซื้อจะขายซึ่งมีผลบังคับตามกฎหมายและได้รับเงินสดหรือข้อตกลงที่จะชำระเงินในอนาคตแลกเปลี่ยนมา ตัวอย่างการรับรู้รายได้ตามเกณฑ์สิทธิ เช่น การขายสินค้าหรือบริการที่เป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ รายได้จากการขายที่ดินเปล่า เป็นต้น

(2) วิธีเมื่องานเสร็จตามสัญญา (Completed Contract) บันทึกเป็นรายได้เมื่อสินค้าหรือบริการที่ขายได้แล้วเสร็จตามสัญญา วิธีนี้มักใช้กับสัญญาจ้างทำงานระยะสั้น เงินสดที่ได้รับมาจะยังไม่ถูกบันทึกเป็นรายได้ แต่จะพักไว้ในรายได้รับล่วงหน้าซึ่งเป็นหนี้สินในงบดุล ขณะที่ค่าใช้จ่ายจะบันทึกไว้ในรายการสินค้าคงเหลือในงบดุล จนกว่าจะส่งมอบสินค้าหรือให้บริการเสร็จจึงจะรับรู้เป็นรายได้และค่าใช้จ่าย วิธีนี้จะทำให้รายได้ของกิจการต่ำกว่าที่ควรจะเป็น จึงเป็นวิธีที่ระมัดระวัง (Conservative) มากที่สุด

(3) วิธีอัตราส่วนของงานที่เสร็จ (Percentage of Completion) จะบันทึกเงินสดรับเป็นรายได้ตามสัดส่วนของสินค้าหรือบริการที่ทำเสร็จในช่วงต่าง ๆ ซึ่งสินค้าและบริการนั้นได้ขายไปแล้ว อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จจะวัดจากต้นทุนของงานที่จ่ายไปแล้วเทียบกับต้นทุนทั้งหมดที่ประมาณไว้ วิธีนี้มักจะใช้กับสัญญาระยะยาว เช่น งานรับเหมาก่อสร้างที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน โรงงาน เป็นต้น

(4) วิธีการชำระเงิน (Instalment Method) จะรับรู้รายได้เมื่อธุรกิจสามารถที่จะเรียกเก็บเงินจากลูกค้าได้เท่านั้น วิธีนี้มักจะใช้กับธุรกิจที่มีความไม่แน่นอนสูงในการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า เช่น ธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

ตัวอย่างการเลือกใช้วิธีรับรู้รายได้ที่ไม่เหมาะสมมักจะเห็นได้บ่อย ๆ ในธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมาที่ธุรกิจขยายตัวมาก ๆ บางบริษัทใช้วิธีการรับรู้รายได้ตามเกณฑ์สิทธิ คือรับรู้เป็นยอดขายทั้งจำนวน ทั้ง ๆ ที่เงินสดรับจริงตามงวดการผ่อนชำระยังไม่ได้รับ การก่อสร้างบ้านยังไม่ได้ส่งมอบ จึงเท่ากับเป็นการนำรายได้ในอนาคตมาใส่ไว้เป็นรายได้ในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการมีรายได้สูงเกินจริง และหากผู้ใช้งบการเงินไม่มีความเข้าใจเรื่องการรับรู้รายได้ก็จะเกิดความเข้าใจผิดได้

หากคุณเปิดดูหมายเหตุประกอบงบการเงินท้ายงบ คุณจะเห็นรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดเผยวิธีการรับรู้รายได้ ซึ่งคุณสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ได้ เช่น

> ...บริษัทรับรู้รายได้จากการขายสินค้าเมื่อมีการส่งมอบและออกใบกำกับสินค้าแล้ว ส่วนงานติดตั้งรับรู้เป็นรายได้ตามวิธีอัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ...

2.) <u>ค่าใช้จ่าย (Expenses)</u>

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า เพื่อขาย หรือต้นทุนการให้บริการต่าง ๆ โดยหลักการบันทึกจะรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามหลักการบัญชีการจับคู่ (Matching Principle) คือจะรับรู้ค่าใช้จ่ายให้สัมพันธ์กับรายได้ที่เกิดขึ้นในงวดเวลาบัญชีเดียวกัน ส่วนเกินจะบันทึกพักไว้เป็นรายการสินทรัพย์หรือหนี้สิน เพื่อรอตัดบัญชีในงวดต่อไป

รายการค่าใช้จ่ายหลัก ๆ แบ่งเป็น

- **ต้นทุนขาย (Cost of Sales)** ต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ขายไปในงวดเวลาบัญชีหนึ่ง โดยส่วนของสินค้าหรือบริการที่เหลือในงวดบัญชีนั้นก็จะถูกบันทึกไว้เป็นรายการสินค้าคงเหลือ

- **ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (Selling and Administrative Expenses)** ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับการขายและการบริหารงาน ได้แก่ เงินเดือน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าขนส่ง ค่านายหน้า ค่าวัสดุสำนักงาน ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าไฟฟ้า โทรศัพท์ โทรเลข และหนี้สูญ เป็นต้น

- **ค่าเสื่อมราคา (Depreciation)** เป็นรายการตัดจ่ายราคาทุนของสินทรัพย์ถาวร ซึ่งมีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละงวดบัญชี ได้แก่ สินทรัพย์จำพวกอาคาร โรงงาน มักจะตัดค่าเสื่อมนาน 20 ปี ส่วนเครื่องใช้อุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงาน มักจะตัดค่าเสื่อมนาน 5 ปี การตัดจ่ายเป็นค่าเสื่อมราคามีหลายวิธี คุณสามารถค้นหาว่ากิจการใช้หลักเกณฑ์ใดในการบันทึกค่าเสื่อมราคาจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน

วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

(1) วิธีการคำนวณแบบเส้นตรง (Straight - Line Method) เป็นวิธีที่นิยมใช้ทั่วไปและง่ายที่สุด เหมาะสมกับทรัพย์สินที่มีการใช้งานคงที่ โดยมีสูตรคือ

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{ราคาทุนของสินทรัพย์ - มูลค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

เช่น ซื้ออุปกรณ์สำนักงาน 100,000 บาท คาดว่าจะมีอายุการใช้งานนาน 5 ปี มีมูลค่าคงเหลือปีที่ 5 จำนวน 10,000 บาท จะได้ค่าเสื่อมราคาเท่า ๆ กันในแต่ละปี เท่ากับ (100,000 - 10,000)/5 = 18,000 บาท หรือหักค่าเสื่อมราคาปีละ 20% ซึ่งหาได้จาก (1/5 * 100)

(2) วิธีการคำนวณแบบอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation Method) วิธีนี้จะหักค่าเสื่อมราคาเป็นจำนวนมากในปีแรก ๆ และลดลงเรื่อย ๆ ในปีถัดไป เหมาะกับสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพสูงหากมีสภาพใหม่ และ

สินทรัพย์ที่ต้องเปลี่ยนบ่อย ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เช่น เครื่องจักรประเภทใช้เทคโนโลยีสูง, เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น การหักค่าเสื่อมวิธีนี้จะเป็นการลดฐานภาษี (Tax Shield) ทำให้เสียภาษีเงินได้น้อยในปีแรก ๆ มี 2 วิธีคือ

2.1 Double-declining-balance Method เป็นการคิดค่าเสื่อมราคาด้วยอัตราเร่งเป็น 2 เท่าของวิธีเส้นตรง เช่น ตามตัวอย่างเดิม จะหักค่าเสื่อมราคาเพิ่มจาก 20% เป็น 40% จะได้ค่าเสื่อมแต่ละปี ดังนี้

ปีที่	การคำนวณ	ค่าเสื่อมราคาแต่ละปี	มูลค่าคงเหลือ
1	100,000 x 40%	40,000	60,000
2	60,000 x 40%	24,000	36,000
3	36,000 x 40%	14,400	21,600
4	21,600 x 40%	8,640	12,960
5	-	2,960 *	10,000

* กรณีที่มีมูลค่าซาก การคิดค่าเสื่อมราคาจะหยุดเมื่อมูลค่าคงเหลือเท่ากับมูลค่าซาก

2.2 Sum-of-the-years'-digits Method จะคำนวณอัตราค่าเสื่อมราคาจากเศษส่วนของจำนวนปี/ผลบวกของจำนวนปี เช่น ตามตัวอย่างเดิม อายุการใช้งาน 5 ปี ผลบวกของจำนวนปี คือ 1+2+3+4+5 = 15 ดังนั้น จะได้ค่าเสื่อมราคาแต่ละปีดังนี้

ปีที่	การคำนวณ	ค่าเสื่อมราคาแต่ละปี	มูลค่าคงเหลือ
1	(100,000-10,000) x 5/15	30,000	70,000
2	90,000 x 4/15	24,000	46,000
3	90,000 x 3/15	18,000	28,000
4	90,000 x 2/15	12,000	16,000
5	90,000 x 1/15	6,000	10,000

ข้อน่าสังเกต คือ ค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทางบัญชีเท่านั้น เพราะจริง ๆ เงินได้จ่ายไปแล้วทั้งจำนวนตั้งแต่เกิดการซื้อสินค้ามา ดังนั้น กำไรก่อนภาษีตามบัญชีจะน้อยกว่ากำไรก่อนภาษีที่เกิดขึ้นจริง

นอกจากนี้ นโยบายการตัดค่าเสื่อมราคาก็มีผลสำคัญต่อผลการดำเนินงาน หากธุรกิจใช้นโยบายตัดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์นานเกินปกติ ก็จะทำให้กำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนและมูลค่าของสินทรัพย์นั้น ๆ ในงบดุลสูงเกินไป และทำให้เกิดการมองภาพสถานทางการเงินของกิจการที่ผิดพลาดได้

3.) <u>กำไร(ขาดทุน)สุทธิ (Net Profit & Net Loss)</u>

กำไร(ขาดทุน)สุทธิ หมายถึง ส่วนต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในงวดเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งมีรายการที่น่าสนใจ ได้แก่

- **กำไรขั้นต้น (Gross Profit)** คือ ส่วนของรายได้จากการขายที่สูงกว่าต้นทุนขาย
- **กำไรจากการดำเนินงาน (Operating Profit)** คือ ส่วนของกำไรขั้นต้นหักด้วยค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร
- **กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี (Earning before Interest & Taxes : EBIT)** คือ กำไรก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้
- **กำไรก่อนภาษี (Earning before Taxes : EBT)** คือ กำไรก่อนจ่ายภาษี
- **กำไร(ขาดทุน)สุทธิ (Net Profit & Net Loss)** กำไร(ขาดทุน)สุดท้ายหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หมดแล้ว
- **กำไรต่อหุ้น (Earning per Share : EPS)** คือ กำไรสุทธิที่ถูกเฉลี่ยตามจำนวนหุ้นทั้งหมดของกิจการในช่วงเวลาบัญชีหนึ่ง เป็นผลตอบแทนที่มองในแง่ของผู้ถือหุ้น

4.) <u>รายการพิเศษ (Extraordinary Item)</u>

คือ รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินกิจการตามปกติ เช่น ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ขาดทุนจากไฟไหม้ การตัดค่าความนิยม เป็นต้น ซึ่งรายการเหล่านี้อาจทำให้บริษัทมีกำไรสูงหรือต่ำเกินไป ซึ่งการพิจารณาจึงควรแยกดูผลกระทบเป็นพิเศษ และเนื่องจากเป็นรายการที่ไม่ได้เกิดทุกงวดเวลาบัญชี ดังนั้นการพิจารณาเปรียบเทียบกำไรของบริษัทตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ควรพิจารณาบนฐานรายการเดียวกัน คือเป็นกำไรก่อนรายการพิเศษหรือกำไรสุทธิหลังหักรายการพิเศษ ซึ่งจะทำให้การเปรียบเทียบชัดเจนมากขึ้น

ตัวอย่างงบกำไรขาดทุนที่ดัดแปลงเพื่อให้การวิเคราะห์ชัดเจนยิ่งขึ้น

บริษัท แสนสนุก จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2544 (หน่วย : ล้านบาท)

รายได้จากการขาย	12,000
-ต้นทุนขาย	7,300
กำไรขั้นต้น	4,700
-ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร:	2,200
กำไรจากการดำเนินงาน	2,500
+รายได้อื่น	100
กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีเงินได้	2,600
-ดอกเบี้ยจ่าย	410
กำไรก่อนรายการพิเศษ	2,190
+/-รายการพิเศษ	0
กำไรก่อนภาษี	2,190
-ภาษีเงินได้	720
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	1,470
กำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น)	4.20

- **ประโยชน์และแนวทางการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุน**

การอ่านงบกำไรขาดทุนนั้น หากมีการใช้เครื่องมือบางอย่างมาช่วย ก็จะทำให้คุณสามารถมองภาพได้ชัดเจนมากขึ้นว่ากิจการมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีโครงสร้างรายได้ประกอบด้วยอะไรบ้าง กำไรสุทธิของกิจการสมเหตุสมผลหรือมีข้อน่าสงสัยประการใด และยังสามารถมองเห็นแนวโน้มในอนาคตว่า ธุรกิจมีแนวโน้มที่จะทำกำไรต่อเนื่องหรือมีโอกาสที่จะประสบปัญหายุ่งยากหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้คุณสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น เท่ากับเป็นการช่วยลดความเสี่ยงจากการขาดทุนเนื่องจากการเลือกลงทุนที่ผิดพลาด

เครื่องมือที่นำมาใช้ช่วยวิเคราะห์ในที่นี้ก็ไม่ได้มีความยากเกินกว่าจะทำความเข้าใจ โดยเฉพาะสำหรับผู้ลงทุนอย่างคุณ ๆ ที่มีอันต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินทองและต้องคำนวณหากำไรอยู่เสมอ โดยเครื่องมือดังกล่าวสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. อัตราส่วนตามแนวดิ่ง (Common-size) จะเป็นการลดทอนตัวเลขของรายการในงบกำไรขาดทุนให้เป็นอัตราร้อยละของรายได้จากการขาย หมายความว่า ให้ทำยอดขายเป็น 100 แล้วคำนวณว่ารายการอื่น ๆ เป็นสัดส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับยอดขาย การคำนวณอัตราส่วนตามแนวดิ่งของงบกำไรขาดทุนจะทำให้คุณได้ทราบว่า กิจการมีโครงสร้างของการทำกำไรอย่างไร มาก

หรือน้อยเนื่องจากอะไร และถ้าหากคุณทำการคำนวณข้อมูลงบการเงินหลาย ๆ ปีต่อเนื่องกันก็จะสามารถเปรียบเทียบและมองเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในความสามารถทำกำไรแต่ละปีว่าดีขึ้นหรือแย่ลง

2. อัตราส่วนแนวโน้ม (Trend Analysis) เป็นการหาอัตราการเปลี่ยนแปลงหรือ Growth Rate ของรายการ 2 รายการเพื่อเปรียบเทียบกัน ซึ่งอัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่ารายการที่เปลี่ยนแปลงนั้น เปลี่ยนไปมากขึ้นหรือลดลงมากน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับอีกรายการ และถ้าทำการคำนวณเปรียบเทียบงบการเงินในช่วงหลาย ๆ ปี จะทำให้เห็นแนวโน้มของธุรกิจนั้นในระยะยาวได้และเป็นประโยชน์อย่างมากในการตัดสินใจลงทุนในบริษัทนั้น ๆ โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราการเปลี่ยนแปลง (Growth Rate) (\%)} = \frac{(\text{มูลค่าของรายการปีปัจจุบัน} - \text{มูลค่าของรายการปีก่อน})}{\text{มูลค่าของรายการปีก่อน}} \times 100$$

การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนจะมีประโยชน์อย่างแท้จริง จำเป็นอย่างยิ่งที่คุณจะต้องทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงไปยังงบดุล เนื่องจากรายการสินทรัพย์ในงบดุลหลายรายการมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้จากการขายในทิศทางเดียวกัน เช่น เงินสด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ สินทรัพย์หมุนเวียน และสินทรัพย์ถาวร

ถ้าหากสินทรัพย์เหล่านี้มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่ายอดขาย ยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งเป็นสัญญาณเตือนภัยคุณได้เลยว่า ในอนาคตบริษัทกำลังจะประสบปัญหาการลดลงของกำไรสุทธิและปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน อย่างแน่นอน

พิจารณาได้ง่าย ๆ จากรายการลูกหนี้การค้า หากบริษัทนั้นมีรายการลูกหนี้ที่เพิ่มขึ้นสูงกว่ายอดขายมาก ๆ แสดงว่าบริษัทไม่มีประสิทธิภาพในการตามเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ ซึ่งนอกจากจะทำให้รายได้จะไม่เพิ่มขึ้นแล้วยังอาจสื่อไปถึงการเกิดหนี้สูญขึ้นก็ได้

สำหรับรายการสินค้าคงเหลือ หากมีอัตราการเพิ่มสูงกว่ายอดขายมาก ๆ ก็แสดงว่าสินค้าที่บริษัทผลิตนั้นขายออกได้ช้า อาจเป็นเพราะสินค้าล้าสมัยเร็ว สินค้าชำรุด หรือขาดการบริหารการตลาดที่เหมาะสม

และถ้าหากบริษัทมีการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เช่น การซื้อเครื่องจักรใหม่ การขยายโรงงานแห่งใหม่ ขณะที่ยอดขายกลับไม่ขยับเพิ่มขึ้น ก็เป็นอีกสัญญาณหนึ่งที่ชี้ให้คุณเห็นว่ากิจการนั้น ๆ มีการตัดสินใจลงทุนที่ผิดพลาด ซึ่งนอกจากยอดขายไม่เพิ่มขึ้นแล้ว ถ้าหากเงินลงทุนมาจากการกู้ยืม บริษัทก็จะมีภาระผูกพันในการจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้นในอนาคต และการทำกำไรในอนาคตจะต้องลดลง อย่างแน่นอน

งบกระแสเงินสด (Cash Flow)

- **ความหมายและโครงสร้างของงบกระแสเงินสด**

หลายท่านเข้าใจว่าการได้รู้จักและเข้าใจแค่งบดุลกับงบกำไรขาดทุนก็เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ในความเป็นจริงแล้วยังไม่เพียงพอ หากคุณต้องการเข้าใจและมองเห็นสถานะทางการเงินที่แท้จริงของธุรกิจว่ายังดำเนินกิจการดีอยู่หรือไม่ คุณจะต้องทำความรู้จักกับงบกระแสเงินสดเพิ่มขึ้นอีกงบหนึ่งด้วย

ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำมาก ๆ คุณจะเห็นว่ามีคนพูดถึงเรื่องธุรกิจขาดสภาพคล่องอยู่เสมอ การขาดสภาพคล่องก็คือเงินสดในมือไม่เพียงพอที่จะดำเนินธุรกิจ เงินสดจ่ายมีมากกว่ารายได้ จนทำให้บางธุรกิจต้องล้มเลิกกิจการไป ทั้ง ๆ

ที่ยังมีรายการกำไรสุทธิอย่างต่อเนื่องในงบกำไรขาดทุน ดังนั้น งบกระแสเงินสดจึงเข้ามามีบทบาทเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะแสดงถึงกระแสเงินสดรับจ่ายที่เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งงบดุลและงบกำไรขาดทุนไม่สามารถแสดงได้ ทั้งนี้เนื่องจากงบดุลจะแสดงถึงสินทรัพย์ หนี้สินและทุนของกิจการ ณ จุดเวลาหนึ่ง จึงทำให้คุณมองไม่เห็นการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของเงินสด ขณะที่งบกำไรขาดทุนมีการบันทึกตามเกณฑ์เงินค้าง ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ไม่ใช่เงินสดรับจ่ายจริง ทำให้คุณไม่รู้เลยว่ากิจการนั้น ๆ มีเงินสดในมือมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น งบกระแสเงินสด จึงหมายถึง **“งบที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินสุทธิของกิจการ โดยบอกถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินสดสำหรับงวดระยะเวลาหนึ่ง”** ลักษณะโครงสร้างของงบกระแสเงินสด แบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

1. กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน (Net Cash Flow From Operating) คือ เงินสดรับจ่ายจริงสุทธิที่ได้จากการดำเนินกิจการ โดยไม่สนใจรายได้ที่ยังไม่ได้รับเงินและค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายจริง คำนวณจากกำไรสุทธิบวกกลับด้วยรายการที่ไม่ได้รับจ่ายเงินจริง เช่น ค่าเสื่อมราคา และบวกหรือลบการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน โดยหากสินทรัพย์หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแสดงว่ามีการใช้ไปของเงินสด จึงต้องนำมาหักออก และหากหนี้สินหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแสดงว่าธุรกิจได้รับเครดิตหรือได้เงินมาจากการกู้ยืมระยะสั้น ทำให้เงินสดในมือเพิ่มขึ้น จึงต้องนำไปบวก

2. กระแสเงินสดจากการลงทุน (Net Cash Flow From Investment) คือ เงินสดรับจ่ายจริงสุทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในการลงทุนของธุรกิจในส่วนของสินทรัพย์ถาวร เงินลงทุนและส่วนของทุน หากมีการลงทุนเพิ่ม เช่น ซื้อเครื่องจักร แสดงว่ามีการใช้ไปของเงินสดจึงต้องนำไปหัก ในทางตรงข้าม หากมีการขายสินทรัพย์ออกไปจะถือว่าเป็นแหล่งได้มาของเงินสด และ

ถ้ามีกำไรจากการขายสินทรัพย์จะแสดงเป็นรายการบวกในกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

3. กระแสเงินสดจากการกู้ยืม (Net Cash Flow From Financing) คือ เงินสดรับจ่ายจริงสุทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในหนี้สินระยะยาวที่มีอายุมากกว่า 1 ปี เช่น เงินกู้ยืมระยะยาวจากธนาคารและกรรมการ พันธบัตร หุ้นกู้ วอแรนท์ และตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยหากธุรกิจมีการก่อหนี้เพิ่มขึ้นจะทำให้บริษัทมีกระแสเงินสดเพิ่มขึ้น จึงเป็นรายการที่นำไปบวก สำหรับเงินปันผลจ่ายให้กับผู้ถือหุ้นจะทำให้บริษัทมีกระแสเงินสดลดลง จึงเป็นรายการที่นำไปหักออก

4. กระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash Flow) จะเท่ากับผลรวมของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน จากการลงทุนและจากการกู้ยืม และถ้ารวมกระแสเงินสดสุทธิกับเงินสดต้นปี จะเท่ากับยอดเงินสดคงเหลือปลายปีในงบดุลนั่นเอง

- **การอ่านและวิเคราะห์งบกระแสเงินสด**

ในการจัดทำงบกระแสเงินสดจะต้องมีงบดุลและงบกำไรขาดทุน 2 ปี เปรียบเทียบกันเพื่อให้มองเห็นการไหลเวียนของเงินสดระหว่าง 2 ปีนั้น แต่ในที่นี้จะเน้นการอ่านและการตีความงบเป็นหลักมากกว่า เนื่องจากการจัดทำงบกระแสเงินสดค่อนข้างซับซ้อนและต้องมีความรู้ทางบัญชีพอสมควร

การแบ่งโครงสร้างเงินสดของกิจการออกเป็นเงินสดจากการดำเนินงาน เงินสดจากการลงทุน และเงินสดจากการกู้ยืม จะช่วยให้คุณสามารถพิจารณาถึงคุณภาพของกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ยกตัวอย่าง เช่น บริษัท A, B และ C เป็นบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน และแต่ละบริษัทมีกระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash flow) ในรอบเวลาบัญชีเดียวกันเท่ากัน คือ 500,000 บาท แต่ได้จากแหล่งเงินทุนที่ต่างกัน ดังนี้

งบกระแสเงินสด

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2544 หน่วย : (บาท)

	บริษัท A	บริษัท B	บริษัท C
กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน	500,000	0	0
กระแสเงินสดสุทธิจากการลงทุน	0	500,000	0
กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืม	0	0	500,000
กระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น(ลดลง)	500,000	500,000	500,000

จากข้อมูลข้างต้น คุณจะเห็นว่า บริษัท A มีคุณภาพของกระแสเงินสดดีที่สุด เนื่องจากเป็นเงินสดที่ได้มาจากการดำเนินกิจการซึ่งเป็นกระแสเงินที่มีอิสระในการใช้จ่ายและไม่มีภาระผูกพันให้จ่ายคืน แสดงให้เห็นว่ากิจการของบริษัท A ยังมีความมั่นคงและมีสภาพคล่องสูง ขณะที่บริษัท B และ C แม้ว่าจะมีกระแสเงินสดสุทธิ 500,000 บาท เท่ากับบริษัท A แต่กระแสเงินสดของบริษัท B นั้นได้มาจากการลดการลงทุนลง เช่น มีการขายสินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ออกไป ซึ่งเป็นรายการที่เกิดขึ้นเพียงครั้งคราว ไม่ได้มาจากกิจกรรมหลักของธุรกิจ การขายสินทรัพย์ของกิจการออกไปคราวละมาก ๆ ก็เป็นสัญญาณเตือนอย่างหนึ่งว่าบริษัทกำลังมีปัญหาขาดสภาพคล่อง ขณะที่บริษัท C เป็นบริษัทที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาในการดำเนินกิจการมากที่สุด เนื่องจากแหล่งเงินสดมาจากการกู้ยืมและบริษัทต้องมีภาระผูกพันในการในการหารายได้มาจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้นเมื่อครบกำหนดไถ่ถอนในอนาคต

นอกจากนี้ หากคุณพิจารณางบกระแสเงินสดไปพร้อม ๆ กับงบดุลและงบกำไรขาดทุน โดยทั่วไปคุณจะพบว่าความสามารถในการทำกำไรที่ดี จะต้องให้กระแสเงินสดที่ดีด้วย แต่หากว่ากิจการมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นลบต่อเนื่องกันหลาย ๆ ปี ขณะที่มีกำไรสุทธิมาโดยตลอด แสดงว่าเป็นการทำกำไรที่ไม่ได้เกิดจากกิจกรรมหลักของธุรกิจ ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนได้อย่างชัดเจนว่าบริษัทจะต้องประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินอย่างแน่นอน

สิ่งที่น่าสนใจที่สุดของงบกระแสเงินสด ก็คือ จะบอกว่าบริษัทได้นำเงินสดมาจากแหล่งใดและเงินสดที่ได้มาถูกจัดสรรไปลงทุนในอะไรบ้าง สิ่งที่ลงทุนไปสร้างกำไรให้ธุรกิจมากน้อยและเร็วช้าเพียงใด การลงทุนเป็นจำนวนเงินมาก ๆ จะก่อให้เกิดปัญหากับบริษัททั้งในปัจจุบันและอนาคตหรือไม่ ซึ่งคุณจะต้องค้นหาออกมาให้ได้ นอกจากนี้คุณจะได้รับประโยชน์มากหากทำการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเปรียบเทียบในช่วงเวลาหลาย ๆ ปีต่อเนื่องกัน คุณจะสามารถมองเห็นภาพการทำธุรกิจของกิจการนั้น ๆ ได้ว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีเป็นที่น่าสนใจหรือไม่

ขั้นตอนการพิจารณา สามารถลำดับได้ดังนี้

1. พิจารณาก่อนว่าเงินสดในแต่ละปีมียอดสุทธิเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยอาจจะพิจารณาได้ง่าย ๆ จากงบดุลก็ได้ เงินสดในที่นี้ให้รวมถึงรายการเทียบเท่าเงินสดซึ่งมีลักษณะเป็นเงินทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูง พร้อมจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันทีในจำนวนที่แน่นอน และมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าน้อย เช่น หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เงินฝากธนาคาร เป็นต้น ถ้าเงินสดเพิ่มขึ้นแสดงว่าธุรกิจมีความคล่องตัวทางการเงินสูงขึ้นนั่นเอง

2. พิจารณาแหล่งที่มาของเงินสดในแต่ละปีว่ามาจากแหล่งใด โดยให้ความสำคัญกับเงินทุนจากการดำเนินงานเป็นสำคัญ

3. พิจารณาแหล่งใช้ไปของเงินสดในแต่ละปีว่าลงทุนในอะไรบ้าง ถ้าหากมีการลงทุนเพิ่ม การลงทุนนั้น ๆ สร้างรายได้กลับมาคุ้มกับการลงทุนหรือไม่

- **บทสรุป**

งบการเงินเป็นข้อมูลอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การตัดสินใจลงทุนของคุณมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างกำไรมากขึ้น หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ช่วยลดความเสี่ยงที่จะขาดทุนจากการลงทุนผิด อย่างไรก็ตาม ผลประกอบการที่ดีในงบการเงินไม่ว่าจะเป็นฉบับที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าจะแสดงถึงฐานะทางการเงินที่ดีจริงของธุรกิจเสมอไป คุณจึงต้องศึกษาแนวทางในการอ่านงบการเงิน วิเคราะห์งบการเงิน เพื่อค้นหาสิ่งที่ซ่อนเร้น หรือภาพลวงตาซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยนักบัญชีในหลาย ๆ รูปแบบและกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ เช่น การเลือกใช้นโยบายการบันทึกรายได้ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการสร้างรายได้ลวงหรือการเลือกใช้นโยบายการตัดค่าเสื่อมราคา ทำให้เกิดการชะลอค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างกำไร เป็นต้น

ดังนั้น การอ่านและตีความเพื่อหาความจริงจากงบการเงินจึงเป็นจุดสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้คุณสามารถประเมินค่าของบริษัทนั้นและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องอย่างมีหลักการ

หมายเหตุประกอบงบการเงินซึ่งจะอยู่ส่วนท้ายของงบการเงินเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่คุณควรให้ความสนใจอย่างมาก เพื่อจะได้ทราบถึงแนวนโยบายในการบันทึกบัญชีของธุรกิจว่ามีข้อน่าสงสัยหรือไม่ อย่างไร และหากหน้าแรกของงบการเงินมีหมายเหตุความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีอย่างมีเงื่อนไข คุณควรตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนว่าธุรกิจนั้น ๆ กำลังจะแย่มาก ๆ นอกจากนี้ หากมีการลาออกอย่างกะทันหันของผู้สอบบัญชี ที่ปรึกษา หรือประธานกรรมการ คุณต้องให้ความระวังในการลงทุนอย่างมากเช่นเดียวกัน

ที่สำคัญ คือ ตัวเลขสินทรัพย์หรือกำไรสุทธิสูง ๆ ก็ไม่ได้หมายความว่าสถานะทางการเงินของกิจการมีคุณภาพดีอยู่ และในอดีตที่ผ่านมาคุณจะเห็นว่าบริษัทที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในกำไรและสินทรัพย์มักจะมีปัญหาการขาดสภาพคล่องตามมาในอนาคตเป็นส่วนมาก จึงต้องระวังในจุดนี้

นอกจากนี้ แต่ละงบการเงินก็จะมีความเชื่อมโยงกันเองระหว่างงบ ซึ่งเวลาที่คุณวิเคราะห์ หากคุณสามารถตีความให้เชื่อมโยงกัน ก็จะทำให้การอ่านและวิเคราะห์งบทำได้ลึกซึ้งมากขึ้น

หมวดที่ 3

การวิเคราะห์งบการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์

- **รูปแบบของการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อใช้ตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์**

เมื่อคุณได้ทำความเข้าใจงบการเงินทั้ง 3 ประเภท คือ งบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด ในเบื้องต้นมาแล้ว ต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงการนำเครื่องมือต่าง ๆ มาวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้คุณสามารถมองภาพของบริษัทนั้น ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเครื่องมือที่ผู้ลงทุนมักใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

(Financial Ratio Analysis)

เป็นการนำรายการต่าง ๆ ในงบดุลและงบกำไรขาดทุนมาหาอัตราส่วนระหว่างกัน แล้วทำให้เกิดความหมาย ผลลัพธ์ที่ได้เรียกว่า อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งจะทำให้คุณสามารถวิเคราะห์งบการเงินได้ประโยชน์มากขึ้น คุณอาจนำอัตราส่วนทางการเงินที่ได้ของบริษัทหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกบริษัทหนึ่ง หรืออาจนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม หรือกับอัตราส่วนของบริษัทนั้น ๆ เองในอดีตก็ได้ โดยในส่วนของรายละเอียดจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2. การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน (Common-size Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ที่นำรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนมานำเสนอในรูปของร้อยละ หรือเรียกว่าอัตราส่วนตามแนวดิ่ง แล้วทำให้เห็นโครงสร้างของงบการเงินว่าแต่ละรายการเป็นสัดส่วนเท่าไร ซึ่งได้มีการยกตัวอย่างให้คุณเห็นไปบ้างแล้วในหมวดก่อน และจะขอสรุปทบทวนอีกครั้งดังนี้

การวิเคราะห์งบดุลตามแนวดิ่ง ทำได้โดยการเทียบสินทรัพย์รวมเท่ากับหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์และเปรียบเทียบแต่ละรายการในด้านสินทรัพย์ว่าเป็นร้อยละเท่าไรของสินทรัพย์รวม ส่วนด้านหนี้สินและทุนก็เทียบแต่ละรายการว่าเป็นสัดส่วนร้อยละเท่าไรเช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนตามแนวดิ่ง โดยการเทียบให้ยอดขายเท่ากับหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ และเปรียบเทียบแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุนเป็นสัดส่วนร้อยละของยอดขาย

3. การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend Analysis)

เป็นการวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลในงบดุลและงบกำไรขาดทุนตั้งแต่สองปีขึ้นไปมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งทำให้คุณสามารถเห็นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายการต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาที่นำมาเปรียบเทียบกัน

การวิเคราะห์การเจริญเติบโตควรใช้ข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จึงจะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างได้ถูกต้องมากขึ้น เพราะในบางปีอาจเกิดเหตุการณ์ที่ผิดปกติ เช่น การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ การเกิดสงคราม จนทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทผิดปกติจากปีอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งการใช้เครื่องมือนี้ได้ยกตัวอย่างบ้างแล้วเช่นกัน

4. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด (Cash Flow Analysis)

สำหรับการใช้งบกระแสเงินสดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินนั้น ได้แสดงให้คุณเห็นแล้วในหมวดก่อนว่าเราสามารถดูการเคลื่อนไหวของรายการเงินสด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แหล่งที่มาของเงินสดและแหล่งใช้ไปของเงินสดสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยจะนำรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนที่เป็นเงินสดมาวิเคราะห์เงินสดสุทธิว่าเหลือหรือขาดมือ ซึ่งเป็นการวัดสภาพคล่องของบริษัท เพราะเงินสดเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่ปราศจากข้อผูกพันและบริษัทสามารถนำไปใช้จ่ายได้ตลอดเวลา

กรณีที่เงินสดคงเหลือปลายงวดติดลบหรือเงินสดขาดมือ บริษัทอาจจะต้องกู้ยืมเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาเสริมสภาพคล่อง แต่ถ้าบริษัทยังมีเงินสดคงเหลือปลายงวด บริษัทอาจวางแผนการลงทุนเพิ่ม โดยจะเลือกลงทุนในโครงการที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุด ณ ความเสี่ยงที่บริษัทสามารถยอมรับได้ เพราะบริษัทไม่จำเป็นต้องถือเงินสดในมือเกินความจำเป็น ซึ่งเป็นการเสียโอกาสในการลงทุน

การวิเคราะห์งบการเงินเพื่อตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์นั้น คุณควรใช้ทั้งงบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด มาพิจารณาร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือข้างต้นช่วยในการวิเคราะห์ จะทำให้คุณสามารถตีความงบการเงินได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งในหัวข้อต่อไป จะอธิบายให้คุณได้เข้าใจถึงรายละเอียดของการใช้อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญและเป็นที่นิยมของผู้ลงทุน โดยส่วนใหญ่ในการนำไปใช้วิเคราะห์งบการเงิน

- **การวิเคราะห์งบการเงินด้วยอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)**

อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ช่วยให้คุณสามารถประเมินฐานะทางการเงินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจได้ดีกว่าตัวเลขข้อมูลดิบที่แสดงไว้ในงบการเงิน โดยอัตราส่วนทางการเงินก็คือการนำรายการในงบดุล งบกำไรขาดทุนที่มีส่วนสัมพันธ์กันมาทำเป็นสัดส่วนเปรียบเทียบกัน แล้วทำให้สามารถตีความหมายของงบการเงิน

นั้นได้มากขึ้น สูตรการคำนวณจะเป็นสูตรสำเร็จที่คุณเองก็สามารถคำนวณได้ แต่ความยากจะอยู่ที่การตีความตัวเลขว่าหมายถึงอะไร ตัวเลขที่ได้สามารถจะสื่อไปถึงธุรกิจว่ามีผลประกอบการดีหรือไม่ดีอย่างไร มีปัญหาที่ธุรกิจควรจะแก้ไขตรงจุดใดบ้าง อย่างไร ซึ่งถ้าหากคุณมีการตัดสินใจลงทุนบนข้อมูลเหล่านี้ก็จะเป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้ลดความเสี่ยงจากการขาดทุนได้

การที่จะตีความตัวเลขอัตราส่วนทางการเงินได้ดีคุณต้องทำความเข้าใจสูตรการคำนวณก่อน และถ้าสามารถจำสูตรได้ นั่นหมายความว่าคุณจะเป็นนักลงทุนมืออาชีพที่มีเครื่องมือช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะขาดทุนจากการลงทุนและสามารถสร้างดอกผลจากเงินที่ลงทุนไป ซึ่งเป็นสิ่งที่นักลงทุนทุกคนต้องการ คุณไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการคำนวณอัตราส่วนทางการเงิน แต่สามารถหาอ่านได้ในรายงานการวิเคราะห์หลักทรัพย์ของโบรกเกอร์ทุกแห่ง ซึ่งนักวิเคราะห์จะสรุปถึงข้อมูลประวัติของบริษัท ภาวะอุตสาหกรรม ภาวะเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบริษัท ข้อมูลทางการเงิน งบการเงิน อัตราส่วนทางการเงิน แนวโน้มและแผนงานในอนาคตของธุรกิจ ซึ่งล้วนแต่เป็นข้อมูลสำคัญที่คุณจะต้องใช้ทำการบ้านในการวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจลงทุน

อัตราส่วนทางการเงินจะมีความหมายได้ต้องมีการเปรียบเทียบว่าดีกว่าหรือแย่กว่า โดยคุณสามารถนำไปเปรียบเทียบกับ

1. อัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม ซึ่งหาได้จากการเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มบริษัทที่ทำธุรกิจเดียวกันเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบ แต่เนื่องจากการจัดทำตัวเลขเหล่านี้ค่อนข้างยุ่งยากและต้องใช้เวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูล เราจึงไม่ค่อยเห็นข้อมูลตัวนี้

2. อัตราส่วนทางการเงินในอดีตของธุรกิจ เป็นการเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทเองในช่วงการดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพของธุรกิจได้ดีที่สุด

3. อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทคู่แข่ง การเปรียบเทียบจะทำให้คุณเห็นถึงจุดอ่อนจุดแข็งของธุรกิจเทียบกับบริษัทคู่แข่งและทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการแข่งขันได้ แต่มีข้อจำกัดคือ ข้อมูลงบการเงินที่จะนำมาวิเคราะห์เทียบกัน ควรจะมีระบบบัญชี วิธีการบันทึกบัญชี และรอบระยะเวลาบัญชีเดียวกันด้วย ซึ่งในโลกธุรกิจจริง ๆ เป็นไปได้ค่อนข้างยาก

- **การแบ่งประเภทของอัตราส่วนทางการเงิน**

การวิเคราะห์งบการเงินนั้น โดยทั่วไปจะมีการวางเป้าหมายไว้ดังนี้

- เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งจะเป็นตัวชี้ถึงโอกาสที่คุณจะทำกำไรในอนาคตจากการลงทุนในหุ้นของบริษัทนี้ด้วย ถ้าความสามารถในการทำกำไรมีสูง
- เพื่อให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงของธุรกิจที่จะทำให้คุณขาดทุนจากการลงทุนได้ ถ้าหากธุรกิจมีความเสี่ยงในเรื่องต่อไปนี้สูง ได้แก่

1. ความเสี่ยงของธุรกิจ (Business Risk) โดยดูจากความผันผวนของยอดขายและต้นทุนขายซึ่งจะกระทบต่อการทำกำไร

2. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) เป็นการพิจารณาว่าธุรกิจมีความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินมากน้อยเพียงใด

หมายความว่า ถ้าธุรกิจไม่มีความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินหรือดอกเบี้ย จะทำให้ธุรกิจนั้นมีภาระผูกพันที่จะต้องหารายได้ในอนาคตมาจ่ายคืนหนี้และถ้าหารายได้ไม่เพียงพอก็มีโอกาสล้มละลาย ทำให้ผู้ลงทุนขาดทุนตามไปด้วย

3. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) จะดูว่าธุรกิจมีความสามารถในการระดมเงินทุนจากภายนอกบริษัทมากน้อยแค่ไหน เช่น การกู้ยืมจากธนาคาร การออกหุ้นกู้ หรือหุ้นสามัญ เป็นต้น ถ้าธุรกิจมีความสามารถต่ำโอกาสที่จะเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินก็มีสูง

จากเป้าหมายการวิเคราะห์งบการเงินข้างต้น เราสามารถแบ่งประเภทอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้เป็น

- **อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)** ซึ่งจะวัดว่าธุรกิจสามารถที่จะทำกำไรและกระแสเงินสดได้มากขึ้นหรือน้อยลง
- **อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)** เป็นการวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินระยะสั้นของกิจการ
- **อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการทำงาน (Activity Ratio)** เป็นการวัดว่าที่บริษัทลงทุนไปก่อให้เกิดรายได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพ คือ ด้วยต้นทุนที่ต่ำหรือไม่
- **อัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน (Leverage Ratio)** เป็นการวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินระยะยาว และความสามารถที่จะระดมทุนใหม่ในอนาคต
- **อัตราส่วนวัดมูลค่าตลาด (Market Value Ratio)** เป็นการวัดมูลค่าหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ว่าน่าสนใจลงทุนหรือไม่

ตัวอย่างงบดุลและงบกำไรขาดทุนสมมติของบริษัท แสนสนุก จำกัด ซึ่งทำธุรกิจเกี่ยวกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

งบดุล	(หน่วย : ล้านบาท)	
	2543	**2544**
สินทรัพย์ :		
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	75	85
ลงทุนในตั๋วสัญญาใช้เงิน	43	45
ลูกหนี้การค้า	222	240
เงินให้กู้กับบริษัทย่อย	1,000	1,000
สินค้าคงเหลือ	31,000	34,000
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	32,340	35,370
เงินลงทุนระยะยาว	4,400	5,900
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	1,600	1,200
สินทรัพย์อื่น	1,500	1,300
รวมสินทรัพย์ถาวร	7,500	11,400
รวมสินทรัพย์	39,840	43,770
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น :		
เงินกู้ยืมระยะสั้น	6,700	7,500
ตั๋วเงินจ่าย	1,200	1,300
เจ้าหนี้การค้า	140	160
ตั๋วสัญญาใช้เงิน	1,430	3,380
รายได้รับล่วงหน้า	2,500	2,700
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	260	290
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	170	190
รวมหนี้สินหมุนเวียน	12,400	15,520
เงินกู้ยืมระยะยาว	3,940	3,650
หุ้นกู้	5,200	5,200
รวมหนี้สินระยะยาว	9,140	8,850
ทุนจดทะเบียน	3,400	3,400
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	7,200	7,200
กำไรสะสม	7,700	8,800
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	18,300	19,400
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	39,840	43,770

งบกำไรขาดทุน		(หน่วย : ล้านบาท)
	2543	**2544**
รายได้จากการขาย	10,700	12,000
ต้นทุนขาย	6,600	7,300
กำไรขั้นต้น	4,100	4,700
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	2,000	2,200
กำไรจากการดำเนินงาน	2,100	2,500
รายได้อื่น	1,000	100
กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี (EBIT)	3,100	2,600
ดอกเบี้ยจ่าย	380	410
กำไรก่อนรายการพิเศษ	2,720	2,190
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	2,000	0
กำไรก่อนภาษี	720	2,190
ภาษี	240	720
กำไรสุทธิ	480	1,470
กำไรต่อหุ้น	1.37	4.20

อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) อัตราผลตอบแทนที่สูงจะหมายถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการมีสูง แยกพิจารณาได้หลายอัตราส่วน คือ

(1) อัตราผลตอบแทนขั้นต้น = (กำไรขั้นต้น / ยอดขาย) x 100 %

(Gross Margin) ปี 2544 = (4,700 / 12,000) x 100 = 39.2 %

เป็นการหาผลตอบแทนภายหลังจากหักต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ ถ้าอัตราส่วนนี้สูงจะแสดงถึงความสามารถในการหารายได้และการควบคุมต้นทุนการผลิตที่ดี

(2) อัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงาน = $\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ยอดขาย}}$ **x 100** %

(Operating Margin) ปี 2544 = (2,500 / 12,000) x 100 = 20.8 %

เป็นผลตอบแทนที่ได้หลังจากการหักค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหารออกจากกำไรขั้นต้น ดังนั้นผลต่างระหว่างผลตอบแทนขั้นต้นกับผลตอบแทนจากการดำเนินงาน ก็คือสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารนั่นเอง

(3) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ = (กำไรสุทธิ / ยอดขาย) x 100 %

(Net Profit Margin) ปี 2544 = (1,470 / 12,000) x 100 = 12.3 %

เป็นผลตอบแทนภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายทุกอย่างแล้ว

(4) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม = $\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}}$ **x 100** %

(Return on Asset : ROA) ปี 2544 = $\frac{2,500}{0.5(39,840+43,770)}$ x 100 = 5.9 %

เป็นการวัดประสิทธิภาพการทำกำไรจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่กิจการมีอยู่

(5) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น = $\frac{\text{กำไร}}{\text{ส่วนของเจ้าของเฉลี่ย}}$ **x 100** %

(Return on Equity : ROE) ปี 2544 = $\frac{1,470}{0.5(18,300+19,400)}$ x 100 = 7.8 %

เป็นการหาผลตอบแทนในแง่ของผู้ถือหุ้นว่าเงินทุนที่ลงทุนไปให้ผลตอบแทนมากน้อยแค่ไหน

อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) อัตราส่วนที่สูงหมายถึงธุรกิจมีสภาพคล่องทางการเงินสูง อัตราส่วนในกลุ่มนี้ได้แก่

(1) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) = **สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน** เท่า

ปี 2544 = 35,370 / 15,520 = 2.3 เท่า

อัตราส่วนนี้หมายถึง หากธุรกิจจำเป็นจะต้องชำระหนี้สินระยะสั้นทั้งหมด ณ วันนี้ จะมีความสามารถแปลงสินทรัพย์หมุนเวียนมาเป็นเงินสดเพื่อจ่ายคืนหนี้ได้หรือไม่ ซึ่งจากการคำนวณคุณจะเห็นว่าบริษัทนี้มีสภาพคล่องสูง มีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนถึง 2.3 เท่า จึงสามารถจ่ายคืนหนี้ได้ทันทีหากเจ้าหนี้เรียกร้อง ดังนั้น ยิ่งอัตราส่วนนี้มีค่าสูงมากเท่าไร ก็แสดงว่าธุรกิจมีสภาพคล่องมากเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ถ้าอัตราส่วนนี้สูงมากเกินไป อาจจะเป็นไปได้ว่าธุรกิจมีการถือสินทรัพย์หมุนเวียนไว้มากเกินความจำเป็น โดยเฉพาะเงินสดในมือซึ่งน่าจะนำไปลงทุนเพื่อให้เกิดดอกผลเพิ่มเติมมากกว่าจะถือไว้เฉย ๆ

(2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) = $\frac{\text{(เงินสด+ตั๋วสัญญาใช้เงิน+ลูกหนี้+เงินลงทุน)}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$ เท่า

ปี 2544 = (85+45+240+1,000) / 15,520 = 0.08 เท่า

อัตราส่วนนี้ใช้วัดสภาพคล่องของธุรกิจเช่นเดียวกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน แต่จะพิจารณาเฉพาะรายการสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วเท่านั้น ซึ่งก็คือรายการสินทรัพย์ที่อยู่เหนือสินค้าคงเหลือขึ้นไป ทำให้การพิจารณาสภาพคล่องของธุรกิจได้ภาพที่ชัดเจนมากกว่า

ในกรณีนี้คุณสามารถเห็นได้ว่า หากพิจารณาเฉพาะอัตราส่วนทุนหมุนเวียน จะพบว่าบริษัทนี้มีสภาพคล่องทางการเงินที่สูงไม่น่าจะมีปัญหา แต่เมื่อพิจารณาอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว กลับพบว่าบริษัทมีสภาพคล่องต่ำมากและไม่สามารถแปลงสินทรัพย์เป็นเงินสดได้เพียงพอหากมีการเรียกคืนหนี้ ดังนั้น จึงมีแนวโน้มว่าธุรกิจจะเจอปัญหาขาดสภาพคล่องในอนาคตได้

อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratio) เป็นการวัดว่าสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่สร้างรายได้ให้กับธุรกิจมากน้อยเพียงใด ยิ่งอัตราส่วนสูงแสดงว่าสินทรัพย์นั้นถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง สร้างรายได้ได้มาก อัตราส่วนดังกล่าว ได้แก่

(1) อัตราการหมุนของลูกหนี้ = ยอดขาย / ลูกหนี้ถัวเฉลี่ย เท่า

(Account Receivable Turnover) ปี 2544 = 12,000 / (0.5(222+240)) = 52.9 เท่า

อัตราการหมุนของลูกหนี้ยิ่งมาก แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการหมุนลูกหนี้ให้เป็นเงินสดได้เร็วนั่นเอง

ระยะเวลาการเก็บหนี้ = 365 / อัตราการหมุนของลูกหนี้ วัน

(Collecting Day) ปี 2544 = 365 / 52.9 = 7 วัน

หากธุรกิจใช้ระยะเวลาในการเก็บหนี้สั้น แสดงว่าธุรกิจได้รับเงินเข้ามาเร็ว ทำให้สามารถหมุนเงินและสร้างดอกผลให้บริษัทได้มากกว่า คือยิ่งระยะเวลาการเก็บหนี้น้อยจะยิ่งดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของลูกหนี้และประสิทธิภาพในการจัดเก็บหนี้ที่ดี

(2) อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ = ต้นทุนขาย/สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย เท่า

(Inventory Turnover) ปี 2544 = 7,300/ (0.5(31,000+34,000)) = 0.23 เท่า

อัตราการหมุนของสินค้าที่สูง แสดงว่าสินค้าของบริษัทสามารถขายได้เร็ว

ระยะเวลาการขายสินค้า = 365/อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ วัน

(Selling Day) ปี 2544 = 365/0.23 = 1,587 วัน

การที่ธุรกิจสามารถขายสินค้าได้เร็วแสดงว่าสามารถแปลงสินค้าให้เกิดเป็นเงินสดรับเข้ามาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์ได้มาก

(3) อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร = ขาย / สินทรัพย์ถาวรถัวเฉลี่ย เท่า

(Fix Assets Turnover) ปี 2544 = 12,000 / (0.5(7,500+11,400)) = 1.3 เท่า

อัตราส่วนนี้อาจจะใช้ในการตีความได้ไม่ดีนัก เนื่องจากสินทรัพย์ถาวรส่วนมากบันทึกอยู่ในราคาทุน ณ วันที่ซื้อสินทรัพย์มา ซึ่งมูลค่ามักจะเปลี่ยนไปเมื่อเวลาผ่านไป

(4) อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม (Total Assets Turnover) = ขาย / สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย เท่า
ปี 2544 = 12,000 / (0.5(39,840+43,770)) = 0.3 เท่า

จะเป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์รวม ซึ่งจะต้องแยกพิจารณาไปที่ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือนั่นเอง

อัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน (Leverage Ratio) อัตราส่วนนี้จะแสดงถึงโครงสร้างเงินทุนของธุรกิจว่าประกอบไปด้วยหนี้สินและส่วนของเจ้าของทุนเป็นเท่าไร ซึ่งถ้าหากสัดส่วนหนี้สินมีสูงมากเท่าไร ก็แสดงว่าธุรกิจมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการกู้ยืมเงินใหม่เพื่อรักษาสภาพคล่องจะต่ำ โอกาสที่ธุรกิจจะเกิดปัญหาถูกฟ้องล้มละลายก็อาจจะเป็นไปได้ หากไม่สามารถจัดหาเงินทุนหมุนเวียนหรือเพิ่มทุนในส่วนของเจ้าของได้ ได้แก่

(1) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio : D/E) = หนี้สินรวม / ส่วนของผู้ถือหุ้น เท่า
ปี 2544 = (15,520+8,850) / 19,400 = 1.3 เท่า

อัตราส่วนนี้แสดงว่า ส่วนของหนี้สินบางส่วนไม่ได้รับความคุ้มครองจากส่วนของเจ้าของ เพราะส่วนของผู้ถือหุ้นมีแค่ 1 เท่าขณะที่มีหนี้สินรวมถึง 1.3 เท่า ยิ่งอัตราส่วนนี้มากก็แสดงว่าบริษัทมีการก่อหนี้มากจนมีความเสี่ยงทางการเงินที่จะไม่สามารถจ่ายคืนหนี้ได้ในอนาคตและมีภาระดอกเบี้ยจ่ายที่สูง ปกติอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่เหมาะสมมักจะไม่เกิน 2 เท่า แต่ต้องพิจารณาตามประเภทของธุรกิจประกอบกันด้วย

(2) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Assets) = หนี้สินรวม / สินทรัพย์รวม เท่า
ปี 2544 = (15,520+8,850) / 43,770 = 0.6 เท่า

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นโครงสร้างการจัดหาเงินทุนว่ามาจากการก่อหนี้กับส่วนของเจ้าของเท่าไร จากตัวเลขคือเงินทุน 100 บาท ได้มาจากการก่อหนี้ 60 บาท และส่วนของเจ้าของเอง 40 บาท ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างสูง ยิ่งอัตราส่วนนี้สูง ความเสี่ยงทางการเงินก็สูง และความสามารถในการจัดหาหรือก่อหนี้เพิ่มในอนาคตจะต่ำ เนื่องจากสถาบันการเงินจะไม่กล้าเสี่ยงที่จะให้เงินเพิ่ม หรือถ้าให้กู้ยืมก็จะมีข้อจำกัดหรือคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูงซึ่งก็จะเป็นภาระต้นทุนให้ธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น การก่อ

หนี้เพิ่มไม่ได้จะทำให้ธุรกิจต้องหันไปจัดหาเงินทุนจากส่วนของเจ้าของแทน ซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนในส่วนของเจ้าของลดลง

(3) อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) = กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี / ดอกเบี้ยจ่าย เท่า

ปี 2544 = 2,600 / 410 = 6.3 เท่า

เป็นการพิจารณาว่า ธุรกิจมีกำไรจากการดำเนินธุรกิจเพียงพอที่จะจ่ายคืนดอกเบี้ยจ่ายมากน้อยเพียงใด ยิ่งอัตราส่วนสูงแสดงว่าบริษัทมีความสามารถที่จะชำระคืนดอกเบี้ยได้ดี

อัตราส่วนวัดมูลค่าตลาด (Market Value Ratio) เป็นอัตราส่วนที่วัดระหว่างราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของบริษัทในรูปของกำไรสุทธิต่อหุ้น และมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ได้แก่

(1) อัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (P/E Ratio) = ราคาต่อหุ้น / กำไรสุทธิต่อหุ้น เท่า

ปี 2544 = 50 / 4.20 = 11.90 เท่า

ผู้ลงทุนส่วนมากมักจะลงทุนในหุ้นที่มีอัตราส่วนนี้ต่ำเมื่อเทียบกับหุ้นตัวอื่น ๆ ที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน คือ หมายถึงว่าราคาหุ้นต่อกำไรสุทธิ 1 บาทมีค่าต่ำ หรือราคาถูก น่าลงทุนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม P/E Ratio ต่ำ ๆ อาจจะหมายถึงว่าหุ้นตัวนั้นไม่เป็นที่สนใจของผู้ลงทุน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคาเลยก็ได้ ดังนั้น การตัดสินใจลงทุน จึงไม่ควรพิจารณาเฉพาะ P/E Ratio เท่านั้น

(2) อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าตามบัญชี (P/BV Ratio) = ราคาต่อหุ้น / มูลค่าตามบัญชี เท่า

ปี 2544 = 50 / 65 = 0.77 เท่า

โดย มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (Book Value per Share) = ส่วนของเจ้าของ / จำนวนหุ้น = 19,400 / 350 = 55 บาท

อัตราส่วนนี้มีความหมายใกล้เคียงกับ P/E Ratio โดยค่าที่คำนวณได้มีค่าต่ำกว่า 1 เท่า แสดงว่าราคาหุ้นบริษัทนี้ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชี จึงน่าลงทุน อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยม เนื่องจากมูลค่าตามบัญชีเกิดจากการบันทึกบัญชีตามราคาทุน ไม่ใช่ราคาตลาด ทำให้การตีความอาจผิดพลาดได้

- **ข้อจำกัดในการใช้อัตราส่วนทางการเงิน**

1. อัตราส่วนทางการเงินได้มาจากการวิเคราะห์งบการเงินซึ่งเป็นตัวเลขที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าการศึกษาอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทต่อเนื่องหลายปีจะทำให้คุณสามารถคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเกิดขึ้นจริง ๆ ในอนาคต เนื่องจากยังมีปัจจัยภายนอกอื่น ๆ อีกมากมายที่เป็นตัวแปรสำคัญกระทบกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นนอกเหนือจากการวิเคราะห์งบการเงินแล้ว คุณควรจะศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มปัจจัยอื่น ๆ ประกอบการตัดสินใจด้วย เช่น ภาวะเศรษฐกิจ แนวโน้มอุตสาหกรรม ข้อกำหนดด้านกฎหมาย ราคาน้ำมัน อัตราแลกเปลี่ยน หรือ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินระหว่างบริษัทต่าง ๆ บริษัทเหล่านั้นควรมีการใช้วิธีการบันทึกบัญชี รอบระยะเวลาบัญชี นโยบายการประเมินมูลค่าสินทรัพย์และการตัดค่าเสื่อมราคาไปในลักษณะเดียวกันจึงจะเป็นการเปรียบเทียบที่ดี ซึ่งในความเป็นจริงทำได้ยากเนื่องจากแต่ละบริษัทใช้วิธีการลงบัญชีที่แตกต่างกัน ทำให้การเปรียบเทียบไม่เป็นประโยชน์มากนัก

3. อัตราส่วนที่ได้จากการเปรียบเทียบรายการในงบดุลซึ่งเป็นการบันทึก ณ จุดของเวลากับรายการในงบกำไรขาดทุนซึ่งบันทึกสำหรับงวดเวลาบัญชี 1 ปี การคำนวณจึงควรจะใช้รายการในงบดุลเป็นตัวเลขถัวเฉลี่ยต้นปีกับปลายปีจึงจะให้ความหมายที่ชัดเจนมากกว่า

4. การพิจารณาอัตราส่วนทางการเงินไม่จำเป็นต้องเลือกใช้ทุกอัตราส่วนทั้งหมดในการวิเคราะห์ คุณสามารถเลือกใช้บางอัตราส่วนได้ซึ่งขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามคุณควรจะพิจารณาให้ครอบคลุมทุกประเภทของอัตราส่วนทางการเงินเพื่อให้สามารถวิเคราะห์บริษัทได้ครบทุกด้านประกอบกันก่อนตัดสินใจลงทุน

- **ตัวอย่างกรณีศึกษาการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อการลงทุนในหลักทรัพย์**

บริษัท แสนสนุก จำกัด ซึ่งทำธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

1. ความสามารถในการทำกำไร

(หน่วย : %)

อัตราส่วน	2541	2542	2543	2544
ผลตอบแทนกำไรขั้นต้น (Gross Margin)	46	44	39	39
ผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ (Net Profit Margin)	26	24	18	12
ผลตอบแทนส่วนผู้ถือหุ้น (ROE)	23	14	11	8
ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)	9	6	4	6

จากอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรของบริษัท แสนสนุก จะพบว่าอัตราการทำกำไรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2541 และลดลงอย่างมากในปี 2543-2544 ซึ่งคุณคงพอจะคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มของธุรกิจนี้ไม่สดใส มีโอกาสที่จะตกต่ำลงเรื่อย ๆ ผลตอบแทนต่ำลงอาจจะเนื่องมาจากต้นทุนของบริษัทไม่ว่าจะเป็นต้นทุนขาย ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร และดอกเบี้ยจ่าย ล้วนแต่ขยายตัวสูงขึ้นมากกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้อัตรากำไรลดลงมาตลอด

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจาก ROE และ ROA พบว่ามีการเพิ่มการลงทุนในสินทรัพย์ และเพิ่มทุนในส่วนของเจ้าของ ขณะที่รายได้จากการขายลดลง แสดงว่าบริษัทน่าจะมีปัญหาในการบริหารสินทรัพย์ การบริหารขาดประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่สูงพอ ไม่คุ้มกับการลงทุนนั่นเอง

2. สภาพคล่องทางการเงิน

(หน่วย : เท่า)

อัตราส่วน	2541	2542	2543	2544
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	2.61	2.94	1.69	2.3
อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)	0.13	0.11	0.07	0.08

พิจารณาจากอัตราส่วนทุนหมุนเวียน พบว่าบริษัทมีสภาพคล่องค่อนข้างดีและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อพิจารณาอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว กลับพบว่าอัตราส่วนมีค่าต่ำกว่า 1 เท่า แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องต่ำมาก คือ ไม่มีความสามารถแปลงสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นเงินสดเพื่อจ่ายคืนหนี้สินระยะสั้นได้เลยในทันทีหากมีการเรียกร้องให้จ่ายคืน แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ส่วนมากของบริษัทหนักไปทางสินค้าคงเหลือมากกว่าซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำกว่า

3. ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

อัตราส่วน	2541	2542	2543	2544
อัตราการหมุนของลูกหนี้ (A/R Turnover) (เท่า)	23	21	30	52
ระยะเวลาเก็บหนี้ (Collecting Day) (วัน)	16	18	12	7
อัตราการหมุนของสินค้า (Inventory Turnover) (เท่า)	0.55	0.42	0.40	0.23
ระยะเวลาขายสินค้า (Selling Day) (วัน)	660	879	1,250	1,587
อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม (T/A Turnover) (เท่า)	0.40	0.29	0.27	0.26

การบริหารลูกหนี้ของบริษัทมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาในการตามเก็บหนี้ที่ลดลง นั่นหมายความว่าบริษัทมีรายได้เข้าเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงเหลือกลับลดต่ำลงมากกว่า ทำให้โดยรวมแล้วสินทรัพย์มีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้ได้น้อยลง มีเงินทุนจมอยู่กับสินค้าคงเหลือซึ่งขายได้ช้า ส่งผลต่อการหมุนเงินสดของกิจการ และอาจทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องทางการเงินได้

เนื่องจาก บริษัท แสนสนุก จำกัด เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ การพัฒนาก่อสร้างโครงการที่อยู่อาศัยซึ่งก็คือสินค้าคงเหลือของบริษัทจะมีการลงทุนในลักษณะ Project-Finance คือ เงินลงทุนส่วนใหญ่ ประมาณ 70% จะมาจากการกู้ยืมซึ่งทำให้บริษัทมีภาระเรื่องดอกเบี้ยจ่ายสูง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับโครงการต่าง ๆ เหล่านี้จะถูกบันทึกไว้ในรายการสินค้าคงเหลือ หรืองานระหว่างทำ จึงทำให้สินค้าคงเหลือมีมูลค่าสูง ถ้ามูลค่าสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี ก็เป็นสัญญาณที่บอกให้คุณรู้ว่าบริษัทมีการผลิตสินค้าเกินความต้องการของตลาดนั่นเอง

4. อัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน

(หน่วย : เท่า)

อัตราส่วน	2541	2542	2543	2544
อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E) เท่า	1.6	1.18	1.59	1.3
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (D/TA) เท่า	0.61	0.54	0.61	0.60
อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย เท่า	33	22	8.2	6.3

จากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมข้างต้นจะเห็นว่า บริษัทได้รักษาระดับความเสี่ยงของธุรกิจไว้ให้ใกล้เคียงในอดีต โดยมีการก่อหนี้และเพิ่มทุนในอัตราส่วนเดิมคือโครงสร้างเงินทุนจะมาจากหนี้สิน 60% และส่วนของทุน 40% ซึ่งก็ถือว่ามีความเสี่ยงในระดับหนึ่งแต่ก็ไม่ถือว่าสูงมาก ถ้าพิจารณาตามอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนจะเห็นว่าเจ้าหนี้บางส่วนไม่ได้รับการคุ้มครองจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามบริษัทยังมีความสามารถในการก่อหนี้เพิ่มในอนาคต เนื่องจาก D/E ยังต่ำกว่า 2 เท่า ขณะเดียวกันความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ยจ่ายของบริษัทลดลงอย่างมาก แสดงว่าการทำกำไรในอนาคตมีแนวโน้มว่าอาจจะไม่สามารถครอบคลุมการจ่ายคืนดอกเบี้ย นอกจากนี้ บริษัทยังมีภาระดอกเบี้ยจ่ายที่แฝงอยู่ในรายการสินค้าคงเหลืออีกด้วย

โดยสรุปก็คือ บริษัท แสนสนุก จำกัด มีปัญหาสำคัญในเรื่องการบริหารสินค้าคงเหลือ ซึ่งก่อให้เกิดยอดขายได้ช้าจนเป็นต้นทุนจม แม้ว่ารายได้

จากการขายจะไม่ลดลง แต่อัตราการทำกำไรกลับลดลงมากเนื่องจากการควบคุมค่าใช้จ่ายขาดประสิทธิภาพทำให้ต้นทุนต่าง ๆ ปรับสูงขึ้น

- **ตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับงบดุล**

เราจะวิเคราะห์งบดุลโดยใช้วิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง (Common-size) และเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างสองบริษัท ในกรณีที่คุณต้องการเลือกลงทุนบริษัทใดบริษัทหนึ่ง คุณสามารถใช้งบดุลเป็นเครื่องมือในการช่วยตัดสินได้ดังต่อไปนี้

งบดุล
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2544

	บริษัท A		บริษัท B	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
สินทรัพย์				
สินทรัพย์หมุนเวียน				
เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร	180	6.59	490	11.37
เงินลงทุนระยะสั้น	0	0.00	135	3.13
ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับ	240	8.79	750	17.40
ลูกหนี้และเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย และบริษัทในเครือ	1	0.04	380	8.82
สินค้าคงเหลือ	350	12.82	410	9.51
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	80	2.93	30	0.70
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	851	31.16	2,195	50.93
เงินลงทุน	180	6.59	0	0.00
เงินให้กู้ยืมระยะยาวแก่บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย และบริษัทในเครือ	0	0.00	355	8.24
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สุทธิ	1,500	54.92	1,730	40.14
สินทรัพย์อื่น	200	7.32	30	0.70
รวมสินทรัพย์	**2,731**	**100.00**	**4,310**	**100.00**

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	บริษัท A ล้านบาท	บริษัท A %	บริษัท B ล้านบาท	บริษัท B %
หนี้สินหมุนเวียน				
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมจากธนาคาร	450	16.48	430	9.98
เจ้าหนี้การค้าและตั๋วเงินจ่าย	200	7.32	550	12.76
ส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	0	0.00	120	2.78
เงินกู้ยืมจากบริษัทใหญ่ บริษัทย่อย และบริษัทในเครือ	110	4.03	170	3.94
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	85	3.11	180	4.18
รวมหนี้สินหมุนเวียน	845	30.94	1,450	36.64
เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและบำเหน็จ	30	1.10	0	0.00
เงินกู้ยืมระยะยาวจากบริษัทใหญ่ บริษัทย่อย และบริษัทในเครือ	0	0.00	100	2.32
เงินกู้ยืมระยะยาว	300	10.98	820	19.03
รวมหนี้สิน	**1,175**	**43.02**	**2,370**	**54.99**
ส่วนของผู้ถือหุ้น				
ทุนเรือนหุ้น	220	8.06	220	5.10
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	732	26.80	650	15.08
กำไรสะสม	607	22.23	1,070	24.83
จัดสรรแล้ว : สำรองตามกฎหมาย	172	6.30	25	0.58
ยังไม่ได้จัดสรร	406	14.87	1.045	24.25
กำไร(ขาดทุน)จากการลงทุนในหลักทรัพย์	-3	-0.11	0	0.00
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	**1,556**	**56.98**	**1,940**	**45.01**
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	**2,732**	**100.00**	**4,310**	**100.00**

แม้ว่าบริษัททั้งสองจะมีขนาดแตกต่างกัน แต่เราก็ยังสามารถวิเคราะห์ถึงคุณภาพในการดำเนินงานได้ โดยดูที่สัดส่วนของแต่ละรายการของสินทรัพย์เพื่อให้ทราบถึงการบริหารสินทรัพย์ และดูที่สัดส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อให้ทราบถึงแหล่งที่มาของสินทรัพย์ โดยในรายละเอียดสามารถกล่าวได้ดังนี้

- **สินทรัพย์** คุณจะเห็นว่าบริษัท B มีสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนสูงกว่าบริษัท A ขณะที่บริษัท A มีสัดส่วนสินทรัพย์ถาวร โดยเฉพาะส่วนที่เป็นอาคารและอุปกรณ์สุทธิสูงกว่าบริษัท B อาจจะประมาณในเบื้องต้นได้ว่าบริษัท B มีนโยบายในการบริหารลูกค้าและเงินสดในมือเป็นหลัก เช่น มีสัดส่วนลูกหนี้การค้าเป็นสองเท่าของบริษัท A นั่นอาจจะหมายถึงว่า การบริหารการขายโดยปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้าหรือดีลเลอร์ แต่ในขณะเดียวกันบริษัท B มีสินค้าคงเหลือ อยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่าบริษัท A ซึ่งยืนยันแนวคิดข้างต้น ในการผลักสินค้าให้ไปอยู่ในมือของลูกค้าหรือดีลเลอร์แทนที่จะเก็บไว้ในรูปสินค้าคงคลัง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากธรรมชาติของสินค้าของบริษัท B มีการเปลี่ยนแปลงรุ่นและแบบค่อนข้างบ่อยก็เป็นได้

บริษัท A มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากกว่าบริษัท B ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัท A มีความจำเป็นต้องลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ถ้าเปรียบเทียบการดำเนินงานของทั้งสองบริษัท จะเห็นว่าบริษัท A เน้นที่การผลิตและมีสินค้าคงคลังที่พอเพียง ในขณะที่บริษัท B เน้นที่นโยบายทางการตลาด โดยผลักสินค้าออกไปสู่ตลาดให้เร็วที่สุด

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ หากมองในเรื่องของสภาพคล่องทางการเงินแล้ว คุณจะเห็นว่า บริษัท B มีสภาพคล่องทางการเงินสูงกว่าบริษัท A เนื่องจากบริษัท B มีสินทรัพย์หมุนเวียนถึง 50% เมื่อเทียบกับหนี้สินหมุนเวียนที่หากมีการทวงถาม ณ วันนี้ เพียง 37% ขณะที่บริษัท A อาจจะไม่สามารถชำระคืนเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระยะสั้นได้เลย เนื่องจากมีสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนเกือบจะเท่าหนี้สินหมุนเวียน และสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นสินค้าคงคลังที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้า

- **หนี้สิน** จะเห็นว่าบริษัท B มีโครงสร้างทางการเงินที่มาจากการกู้ยืมเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาวในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัท A ดังนั้น บริษัท B จะมีความเสี่ยงในการชำระคืนเงินกู้สูงกว่า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบริษัท B มีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ซึ่งต้องพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนประกอบ

- **ส่วนของผู้ถือหุ้น** ทั้งสองบริษัทมีจำนวนหุ้นเท่ากัน แต่บริษัท A สามารถขายหุ้นได้ในราคาซึ่งสูงกว่าของบริษัท B โดยพิจารณาจากส่วนเกินมูลค่าหุ้น และการที่บริษัท B มีกำไรสะสมสูงกว่าบริษัท A เป็นไปได้สองกรณี คือ บริษัท B สามารถทำกำไรได้สูงกว่าบริษัท A หรือไม่มีการจ่ายเงินปันผลในปีก่อน หรือทั้งสองกรณี ซึ่งต้องใช้งบกำไรขาดทุนเข้ามาพิจารณาประกอบว่าบริษัท B มีความสามารถในการทำกำไรใน 2-3 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

จากการพิจารณางบดุล ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าบริษัทใดน่าลงทุนกว่ากัน เนื่องจากต้องใช้งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสดมาพิจารณาร่วมด้วย

- **ตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกำไรขาดทุน**

บริษัท แสนสนุก จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับ 4 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม (หน่วย : ล้านบาท)

	2541	%	2542	%	2543	%	2544	%
รายได้จากการขาย	8,300	100	9,700	100	10,700	100	12,000	100
ต้นทุนขาย	4,700	57	6,000	62	6,600	62	7,300	61
กำไรขั้นต้น	3,600	43	3,700	38	4,100	38	4,700	39
ค่าใช้จ่ายในการขาย&บริหาร	1,400	17	1,800	18	2,000	19	2,200	18
กำไรจากการดำเนินงาน	2,200	26	1,900	20	2,100	19	2,500	21
รายได้อื่น	600	7	700	7	1,000	9	100	1

	2541	%	2542	%	2543	%	2544	%
กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี	2,800	33	2,600	27	3,100	28	2,600	22
ดอกเบี้ยจ่าย	110	1	240	3	380	3	410	4
กำไรก่อนรายการพิเศษ	2,690	32	2,360	24	2,720	25	2,190	18
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	0	0	0	0	(2,000)	19	0	0
กำไรก่อนภาษี	2,690	32	2,360	24	720	6	2,190	18
ภาษี	900	11	750	8	240	2	720	6
กำไรสุทธิ	**1,790**	**21**	**1,610**	**16**	**480**	**4**	**1,470**	**12**
กำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น)	7.78		6.71		1.37		4.20	

บริษัท แสนสนุก จำกัด

งบดุล

สำหรับ 4 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม

				(ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว(%)		
	2541	**2542**	**2543**	**2544**	**2542**	**2543**	**2544**
รายได้จากการขาย	8,300	9,700	10,700	12,000	17	10	12
กำไรสุทธิ	1,790	1,610	480	1,470	(10)	(70)	206
เงินสด	65	64	75	84	(2)	17	12
ลูกหนี้การค้า	440	185	220	200	(58)	19	(9)
สินค้าคงเหลือ	22,000	27,000	32,000	35,000	23	19	9
สินทรัพย์หมุนเวียน	25,000	28,000	34,000	37,000	12	21	9

พิจารณาจากงบกำไรขาดทุนและบางส่วนของงบดุลของบริษัท แสนสนุก จำกัด ข้างต้น คุณจะเห็นได้ว่า

1. แม้ว่ารายได้จากการขายของบริษัทจะเพิ่มขึ้น แต่การทำกำไรของบริษัทกลับมีแนวโน้มลดลงมาตลอดตั้งแต่ปี 2541 โดยเฉพาะในปี 2543 บริษัทมีขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน จึงทำให้กำไรลดลงมาก

2. พิจารณาจาก Common-size จะเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บริษัทมีสัดส่วนรายได้ลดลงเป็นเพราะต้นทุนขายมีสัดส่วนสูงขึ้น ทำให้อัตราการทำกำไรขั้นต้นลดจาก 43% ในปี 2541 เหลือเพียง 38% ของยอดขายในช่วงปี 2542-2544

3. นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก คือ ดอกเบี้ยจ่าย แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีภาระหนี้ผูกพันที่ต้องจ่ายคืนในอนาคตมาก ในขณะที่การทำกำไรลดลง

4. ภาระหนี้ที่บริษัทก่อขึ้นยังเป็นหนี้ต่างประเทศ ซึ่งทำให้บริษัทเกิดขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในปี 2543 เป็นจำนวนมาก และถ้าหากคุณพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าในปี 2543 บริษัทพยายามสร้างรายได้อื่นให้เพิ่มขึ้นอาจจะเป็นการตัดขายสินทรัพย์เพื่อสร้างให้บริษัทมีกำไร ถ้าไม่มีรายการรายได้อื่นบริษัทจะขาดทุนทันที

5. กำไรสุทธิในปี 2544 ที่เพิ่มขึ้นถึง 206% คุณจะต้องระวังว่าไม่ใช่ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นอย่างผิดหูผิดตา เนื่องจากเป็นการเปรียบเทียบกับปี 2543 ซึ่งเป็นปีที่มีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์คุณจะต้องตัดปัจจัยผิดปกตินั้นออกไป

6. พิจารณางบดุลบางส่วนตั้งแต่ปี 2542 คุณจะเห็นว่ารายการที่เป็นตัวสร้างปัญหาให้กับบริษัทอย่างเห็นได้ชัดเจนก็คือ สินค้าคงเหลือ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่ายอดขายอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าบริษัทน่าจะมีการประมาณการความต้องการของตลาดผิดพลาด มีการขยายการลงทุนที่มากเกินไป สินค้าขายได้น้อย และที่แย่ไปกว่านั้นก็คือเป็นการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาลงทุนอีกด้วย ทำให้บริษัทมีภาระในการจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นผูกพันในอนาคต

- **ตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกระแสเงินสด**

บริษัท แสนสบาย จำกัด
งบกระแสเงินสด
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม (หน่วย : ล้านบาท)

	2542	**2543**	**2544**
กำไรสุทธิ	860	510	690
ค่าเสื่อมราคา	10	11	13
ลูกหนี้และตั๋วเงินลดลง (เพิ่มขึ้น)	(170)	(360)	(400)
สินค้าคงเหลือลดลง (เพิ่มขึ้น)	(580)	(2,150)	(1,730)
เจ้าหนี้การค้าเพิ่มขึ้น (ลดลง)	160	30	50
กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	280	(1,959)	(1,397)
เงินลงทุนในบริษัทลูกลดลง (เพิ่มขึ้น)	(13)	(80)	(100)
สินทรัพย์ถาวรลดลง (เพิ่มขึ้น)	(20)	200	330
กระแสเงินสดจากการลงทุน	(33)	120	230
เงินกู้ยืมและวงเงิน O/D เพิ่มขึ้น (ลดลง)	(50)	300	120
เงินกู้ระยะยาวเพิ่มขึ้น (ลดลง)	140	670	450
หุ้นกู้เพิ่มขึ้น (ลดลง)	0	1,200	0
หุ้นสามัญเพิ่มขึ้น (ลดลง)	0	0	900
เงินปันผลจ่าย	(260)	(140)	(200)
กระแสเงินสดจากการกู้ยืม	(170)	2,030	1,270
กระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	77	191	123
เงินสดต้นงวด (งบดุล)	40	16	90
เงินสดปลายงวด (งบดุล)	117	207	213

จากงบกระแสเงินสดข้างต้นซึ่งเป็นงบของบริษัทที่สมมติตัวเลขขึ้นมาเพื่อให้คุณได้เห็นถึงการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างชัดเจน คุณจะพบว่า

1. บริษัทมีเงินสดเพิ่มขึ้นตลอดช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และยังมียอดกำไรสุทธิ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินสูง อย่างไรก็ตามการสรุปเพียงเท่านี้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจลงทุน คุณจำเป็นต้องพิจารณาถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินด้วย

2. แหล่งที่มาของเงินสด พบว่า ในปี 2542 เงินสดที่ได้มาจากการดำเนินกิจการเป็นหลักคือกำไรสุทธิซึ่งเป็นแหล่งเงินที่ไม่มีภาระผูกพัน บริษัทสามารถนำไปจ่ายเงินปันผลหรือลงทุนเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ หรือจ่ายคืนหนี้ สำหรับในปี 2542 เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบริษัท แสนสบาย จำกัด มีการจัดหาเงินจากการก่อหนี้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ทั้งจากการกู้ยืมระยะยาวและการออกหุ้นกู้ เงินที่ได้จากการกู้ยืมบริษัทนำไปลงทุนในสินค้าคงเหลือ ซึ่งคุณจะเห็นว่าสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นขณะที่กำไรสุทธิกลับลดลง แสดงว่าธุรกิจอาจคาดการณ์ตลาดผิดพลาดทำให้สินค้าขายไม่ได้ หรือเป็นเพราะภาวะอุตสาหกรรมตกต่ำเศรษฐกิจซบเซา นอกจากนี้ การกู้ยืมมาเป็นจำนวนมาก ๆ ทำให้บริษัทมีภาระดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้นและยังต้องพยายามสร้างรายได้ในอนาคตให้ได้เพื่อจะได้มีเงินไปชำระคืนเงินต้น ขณะเดียวกันการตามเก็บหนี้จากลูกค้าซึ่งเป็นรายได้ของบริษัทก็มีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาเรียกเก็บหนี้ได้ยากขึ้น

ในปี 2544 จะเห็นว่าสถานการณ์ทางการเงินของบริษัทยังไม่ดีขึ้น และบริษัทน่าจะมีปัญหาเรื่องสภาพคล่อง ซึ่งพิจารณาได้จากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ติดลบต่อเนื่องจากปีก่อนหน้า ทำให้บริษัทต้องพยายามจัดหาเงินเพื่อมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ โดยการตัดขายสินทรัพย์ถาวร ขณะที่การก่อหนี้ทำได้ยากขึ้นเนื่องจากเครดิตของบริษัทลดลงจากการมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องหันไปจัดหาเงินจากการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนแทน ซึ่งทำให้ผลตอบแทนในส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงจากกำไรต่อหุ้นที่ลดลง และในอนาคตหากบริษัทยังไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดจากการดำเนินกิจการเพิ่มขึ้น บริษัทจะประสบปัญหาสภาพคล่องและมีโอกาสที่จะล้มเลิกกิจการได้

• บทสรุป

เครื่องมือที่ผู้ลงทุนมักใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินได้แก่ การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม และการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ซึ่งเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นเครื่องช่วยให้คุณสามารถตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์บนพื้นฐานข้อมูลของบริษัท (Fundamental Analysis) ซึ่งเป็นการมองผลประกอบการของธุรกิจในระยะยาวว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร น่าสนใจลงทุนหรือไม่มีโอกาสที่การลงทุนจะสร้างผลกำไรให้กับคุณหรือไม่ นอกเหนือไปจากการพิจารณาลงทุนจากพฤติกรรมของราคาหลักทรัพย์ (Technical Analysis) การที่คุณตัดสินใจลงทุนโดยพิจารณาบนพื้นฐานข้อมูลทั้งสองด้านจึงเป็นการสร้างความมั่นใจมากขึ้นว่าจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น ๆ และมีโอกาสที่จะสูญเสียเงินลงทุนน้อยลง สำหรับเครื่องมือที่ผู้ลงทุนสามารถหาอ่านได้จากรายงานวิเคราะห์หลักทรัพย์ทั่วไป ก็คือ อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คุณสามารถประเมินฐานะทางการเงิน และความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจได้ดีกว่าตัวเลขข้อมูลดิบที่แสดงไว้ในงบการเงิน อัตราส่วนทางการเงินจะมีความหมายได้ต้องมีการนำไปเปรียบเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม อัตราส่วนทางการเงินในอดีตของธุรกิจ และอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทคู่แข่ง

เป็นที่ทราบกันดีว่าเป้าหมายของการวิเคราะห์งบการเงินของการลงทุนนั้นจะมีการวางเป้าหมายเพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจและแนวโน้มในอนาคต รวมทั้งเพื่อให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงของธุรกิจในด้านต่าง ๆ ซึ่งจากเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นทำให้สามารถแบ่งประเภทอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้เป็น 5 ประเภท คือ (1) อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (2) อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (3) อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการทำงาน (4) อัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน และ (5) อัตราส่วนวัด

มูลค่าตลาด แต่ทั้งนี้ต้องระลึกเสมอว่า อัตราส่วนทางการเงินจะมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น อาจมีปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นนอกเหนือจากการวิเคราะห์งบการเงินแล้ว คุณควรจะศึกษา และคาดการณ์แนวโน้มปัจจัยอื่น ๆ ประกอบการตัดสินใจด้วย เช่น ภาวะเศรษฐกิจ แนวโน้มอุตสาหกรรม ข้อกำหนดด้านกฎหมาย ราคาน้ำมัน อัตราแลกเปลี่ยน หรือ อัตราดอกเบี้ยเป็นต้น นอกจากนั้นการพิจารณาอัตราส่วนทางการเงินไม่จำเป็นต้องเลือกใช้ทุกอัตราส่วนทั้งหมดในการวิเคราะห์ คุณสามารถเลือกใช้บางอัตราส่วนได้ซึ่งขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม คุณควรจะพิจารณาให้ครอบคลุมทุกประเภทของอัตราส่วนทางการเงินเพื่อให้สามารถวิเคราะห์บริษัทได้ครบทุกด้านก่อนตัดสินใจลงทุน

ศัพท์ที่ควรทราบ

ตลาดหลักทรัพย์ หมายถึง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สำนักงาน ก.ล.ต. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สถาบันการเงิน หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทหลักทรัพย์

บริษัทจดทะเบียน หมายถึง บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์

บริษัทในเครือ หมายถึง บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม

บริษัทใหญ่ หมายถึง

1. บริษัทที่ถือหุ้นในบริษัทจดทะเบียนเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทจดทะเบียน
2. บริษัทที่ถือหุ้นในบริษัทตาม ข้อ 1 เกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทนั้น
3. บริษัทที่ถือหุ้นต่อไปเป็นทอด ๆ โดยเริ่มจากบริษัทที่ถือหุ้นในบริษัท ตามข้อ 2 โดยการถือหุ้นของบริษัทดังกล่าวในแต่ละทอดมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทที่ถูกถือหุ้นนั้น
4. บริษัทที่ถือหุ้นไม่ว่าทางตรงหรือโดยทางอ้อมในบริษัทจดทะเบียนรวมกันเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทจดทะเบียนนั้น

บริษัทย่อย หมายถึง

1. บริษัทที่บริษัทจดทะเบียนถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทนั้น

2. บริษัทที่หุ้นในบริษัทตาม ข้อ 1 ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทนั้น
3. บริษัทที่ถูกถือหุ้นต่อไปเป็นทอด ๆ โดยเริ่มจากการถือหุ้นของบริษัทตามข้อ 2 ในบริษัทที่ถูกถือหุ้น โดยการถือหุ้นของบริษัทดังกล่าวในแต่ละทอดมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทที่ถูกถือหุ้นนั้น
4. บริษัทที่ถูกถือหุ้นไม่ว่าโดยบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทตามข้อ 1, 2 หรือ 3 รวมกันเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทที่ถูกถือหุ้นนั้น

บริษัทร่วม หมายถึง บริษัทที่บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยถือหุ้นรวมกัน ตั้งแต่ร้อยละ 20 แต่ไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทที่ถูกถือหุ้นนั้น ทั้งนี้ การถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อย ให้นับรวมถึงหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

บุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วม หมายถึง บุคคลที่มีธุรกรรมระหว่างกันหรือมีธุรกิจที่คล้ายคลึงหรือแข่งขันกัน หรือมีความเกี่ยวข้องอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์กับบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อย ซึ่งได้แก่

- นิติบุคคลใด ๆ ที่มีผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทจดทะเบียนถือหุ้นหรือมีอำนาจควบคุม หรือมีส่วนได้ส่วนเสียอื่นใด ทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- ผู้ถือหุ้นรายใหญ่
- กรรมการที่มีอำนาจลงนามผูกพันของบริษัทจดทะเบียน
- ผู้มีอำนาจควบคุม
- บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ทางการสมรส หรือโดยการจดทะเบียนตามกฎหมายกับบุคคลตามข้างต้น ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา คู่สมรส บุตร หรือญาติสนิทอื่น

ผู้บริหาร หมายถึง กรรมการ ผู้จัดการ พนักงานระดับผู้จัดการฝ่ายขึ้นไป รวมทั้งบุคคลที่มีชื่อตำแหน่งอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลดังกล่าว

ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หมายถึง ผู้ถือหุ้นในบริษัทจดทะเบียนรวมกันเกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทจดทะเบียน การถือหุ้นดังกล่าวให้นับรวมถึงหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

ผู้มีอำนาจควบคุม หมายถึง ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลอื่นซึ่งโดยพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการจัดการ หรือการดำเนินงานของบริษัท ไม่ว่าอิทธิพลดังกล่าวจะสืบเนื่องจากการเป็นผู้ถือหุ้น หรือได้รับมอบอำนาจตามสัญญา หรือการอื่นใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือบุคคลที่เข้าลักษณะข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกินกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัท
2. บุคคลที่สามารถควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการของบริษัทนั้นได้
3. บุคคลที่สามารถควบคุมผู้ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการ หรือการดำเนินงานของบริษัทให้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนในการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานของบริษัท
4. บุคคลที่มีการดำเนินงานในบริษัทหรือมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทเยี่ยงกรรมการผู้จัดการ พนักงานระดับผู้จัดการฝ่ายขึ้นไป รวมทั้งบุคคลที่มีชื่อตำแหน่งอื่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลดังกล่าวของบริษัทนั้น

ผู้สอบบัญชี หมายถึง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

งบการเงิน หมายถึง งบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด

งบการเงินรวม หมายถึง งบการเงินของบริษัทจดทะเบียนและบริษัทย่อย

บรรณานุกรม

เกษรี ณรงค์เดช, **รายงานการเงิน.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ม.ป.ป.

เกษรี ณรงค์เดช, **การบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์และการจัดทำงบการเงินรวม.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนที พับลิชชิ่ง, [2542].

ชิลิท, โฮวาร์ด เอ็ม. **จับกลลวงในงบการเงิน.** แปลโดย กรวรรณ กิจสมมารถ และ ชัชวาล จิตติกุลดิลก. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2539.

บริษัทหลักทรัพย์เอกธำรง, **ลงทุนแบบมืออาชีพ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอคมี พรินติ้ง จำกัด, 2534

เพชรี ขุมทรัพย์, **วิเคราะห์งบการเงิน หลักและการประยุกต์.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

เพชรี ขุมทรัพย์, **หลักการบริหารการเงิน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

รัสตอมจิ, นอร์ทโคท พี. **อ่านงบดุลให้เป็น.** แปลโดย กาญจนา เจริญวงษ์. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2534.

Eugene F. Bringham and Louis C. Gapenski. **Financial Management.** Harcourt Brace College Publishers, 1994.

Zvi Bodie, Alex Kane, Alan J. Marcus. **Investments.** Richard D. Irwin, Inc., 1993.